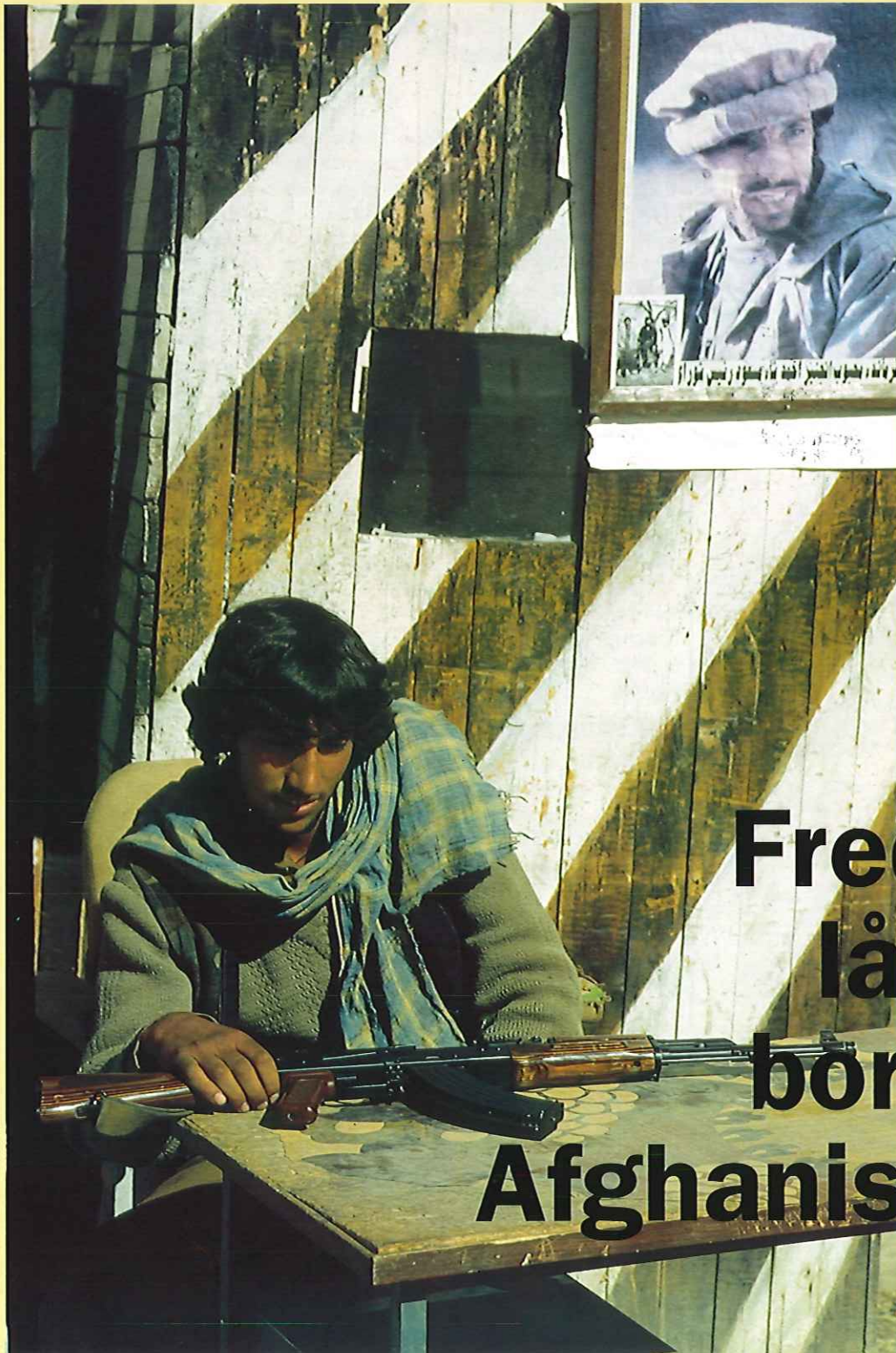

Buddhism på
frammarsch

Nr 1 • 1995 • årgång 19 • 35 kr

sydasien

**Freden
långt
borta i
Afghanistan**

UR INNEHÅLLET

Därför fortsätter kriget 2
 Sensationellt valresultat i Nepal 8
 Skogsskövling i Bangladesh 11
 Hindipressen sticker upp 14
 Renässans för buddhismen 16
 Dansk kolonialhistoria i Bengalen 19
 Indiskt skolväsende snedvridet 20
 Nytt fredshopp i Sri Lanka 23
 Ajit Roys krönika 24
 Räkmaffia hotar fågelparadis 25

☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆

Stora omslagsbilden från Afghanistan.

Foto: Anders Davidsson.

Mindre bild: Sarnath, Indien.

Foto: Anders Carlsson

☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆

SYDASIEN
 BOX 1142
 221 05 LUND

Besöksadress: Råbygatan 5 B, 223 61 Lund.

Telefon och fax: 046-13 35 68.

Ansvarig utgivare: Thomas Bibin.

Teknisk redaktör: Lars Eklund.

Tryck: I-Tryck Grafiska Huset, Luleå 1995.

Register: Progek, Göteborg.

ISSN: 0282-0463

Prenumeration: Medlemskap i tidskriftsföreningen SYDASIEN, inkl fyra nummer av tidningen (ett år) kostar för privatpersoner i Sverige 140 kr, övriga Norden 175 kr. Enbart prenumeration (institutioner och bibliotek) kostar 175 kr. Utanför Norden 60 kr portotillägg + ytterligare 40 kr om betalning sker med utländsk check. Vi är tacksamma för stödprenumerationer/medlemskap å minst 200 kr. Lösnummerpris: 35 kr.

Postgiro: 79 54 96-9 SYDASIEN.

Redaktion för detta nummer: Thomas

Bibin, Lars Eklund, Stig Hansén, Karin

MacLennan, Zac O'Yeah och Katarina

Sandström (Göteborg)

Kommande nummer utkommer i maj.

Artiklar och debattinlägg välkomnas till

adress ovan. Helst på diskett.

Manusstopp: 1 april 1995.

Kontaktpers för lokal redaktionskommitté:

Stockholm: Åsa Hole, Månskensvägen 22,

163 54 Spånga, 08-760 05 30.

Göteborg: Thomas Bibin, Nygatan 15 B,

441 30 Alingsås, 0322-39 778.

Skåne: Göran Djurfeldt, Kullavägen 3,

232 51 Åkarp, 040-46 08 95.

Köpenhamn: Stig Toft-Madsen, Strandgade 92,

DK-1401 København K, (00945) 31 54 56 11.

Tidskriftsföreningen SYDASIEN har som mål att sprida information om situationen i södra Asien. Föreningen stödjer de krafter som bekämpar imperialismen, det politiska förtrycket och underutvecklingen i området. Föreningen är fristående från politiska partier och grupperingar i Sydasiens såväl som i Sverige.

Historien går igen i Afghaniestan

Julen 1979 invaderade sovjetiska styrkor Afghanistan. I följd påmindes vi om denna början på afghanernas långa lidande i samband med det ryska bombardemanget av Groznyj i Tjetjenien. Annars är det mestadels tyst om Afghanistan.

Det som sipprar ut om vad som händer i landet kretsar kring huvudstaden Kabul, dit det massmediala intresset dras av en till synes evig envig mellan dem som ledde befrielsekriget mot Sovjetunionen och den kommunistiska kuppregimen.

En sammanställning av notisrubrikerna i våra stora stockholmska morgontidningar i september-oktober talar ett entydigt språk:

● Hårda strider i Kabul, 350 döda i strider i Kabul, ● Nya strider i Kabul, Granat träffade universitetet i Kabul, ● 17 döda i raketangrepp mot Kabul, ● 30 tros döda i strider i Kabul, ● Över 60 döda i missilattacker.

Återuppbyggnad i det tysta

Mot den snäva horisont som utgörs av Kabuls himmel syns inte den samtidiga utveckling som pågår runt om i Afghanistan – trots allt (ockupationsmaktens skövling och miljontals kvarlämnade minor, Kabulkriget och omvärldens glömska). En pågående återuppbyggnad i hägnet av en faktisk fred, därför att *good news are no news*.

Detta skeende i det tysta förminskar varken det cyniska maktspelet eller de offer kampen om Kabul kräver men det måste nämnas. Det ger en fullständigare bild av afghanerna, ett folk som tycks stå inför såväl svåra och utdragna konflikter som en långvarig och ensam återuppbyggnad.

Dagens Afghanistan framställs, när någon bryr sig om att skriva längre än de tioradiga telegramnotiserna, som en scen där olika krigsherrar berusats av sin egen betydelse och personligt maktbegär, där de förblindade av sina ambitioner agerar utifrån egna intressen och privata antipatier: "Det är fråga om en rå och cynisk makt-

kamp, då alla grupper vill upprätta en islamisk regim", är en typisk formulering.

En sådan framställning har sina brister och måste fördjupas, även om en annan journalist (vars uppgift det borde vara att ge läsarna analys) slagit fast att varje försök att tillmäta politiska och ideologiska motiv betydelse skänker de afghanska kombattanterna en orättmätig legitimitet.

Som alltid spelar naturligtvis olika ledare viktiga roller men deras agerande begränsas av den politiska och historiska miljö som utgör dagens Afghanistan. De kan inte kliva ut ur historien, liksom det naturligtvis inte heller är möjligt att förstå dagens afghanska konflikter utan att se till längre historiska rörelser. En omläsning av Afghanistans historia kan således vara på sin plats.

I den här artikeln försöker jag dra fram en del faktorer och linjer som kanske bidrar till att förklara dagens skeenden.

Kulturers korsväg hette förstaupplagan av Jan Myrdals reseskildring från Afghanistan och boktiteln ger en nyckel till förståelsen av dagens Afghanistan. Som en röd tråd genom den afghanska historien följer folkvandringar och erövringar på varandra.

Genom seklerna korsades det område vi känner som Afghanistan av de kortaste vägarna från den indiska kontinenten till Centralasien, från Perserriket till Kina. Folken har kommit och gått, och alla har de präglat området etniskt, kulturellt, religiöst.

Buffertstat

När britterna bredde ut sitt imperium över världen under 1800-talet så var Afghanistan inte längre en korsväg för internationell handel, men för världens nya stormakter kom Afghanistans betydelse att växa i takt med kapplöpningen om Asien. Dagens Afghanistan skapades som en buffertstat mellan det ryska tsarväldet och det brittiska samväldet. Som en sådan fortlevde Afghanistan in i det kalla kriget, en buffert mellan Sovjetunionens och Amerikas

Förenta Staters intressesfärer.

När sedan det kalla kriget tog slut och Sovjetunionen sönderföll, bland annat som en följd av misslyckandet i Afghanistan, så försvann behovet av en buffert mellan det nya Ryssland och Sydasiens. Intresset för Afghanistan dog i Washington och Moskvas förmåga eller vilja att bekosta Kabuls krig upphörde – och då föll våren 1992 den afghanska huvudstaden.

Men då kollapsade möjligen inte bara den afghanska kommunismen. Kabulregimens fall innebär, kan vi nu i efterhand se, sannolikt även slutet för den statsmodell som var Afghanistans, där centralmakten alltsedan mitten av 1700-talet vilat på de pashtunska stammarnas stöd och som sedan dess sammanfallit med en pashtunsk kungamakt.

Utmanat centralmakten

Afghanistans historia har präglats av spänningen mellan den pashtunska elit, härstammande från Durraniernas stamförbund, som lett centralmakten och de pashtunska stammarna, inte minst Ghilzaierna rivaliserande och ständigt upprorsbenägna förbund, och denna spänning sätter fortfarande sin prägel på afghansk politik och de konvulsioner Afghanistan idag genomlider.

Å ena sidan har den pashtunskt ledda centralmakten alltid tagit parti för de egna i olika uppblåsande lokala konflikter, den har alltid understött pashtunsk expansion, å andra sidan har samtidigt centralmakten

gång på gång utmanats av det pashtunska stamsystemets starka traditioner och ständigt tvingats att slåss för sin ställning.

Den som vanligen ges titeln "den afghanska nationens grundare" är **Ahmad Shah Durrani**, trots att Durraniariket (1747–72) långtifrån utgjorde någon grund till en nationalstat. Först hundra år efter Durraniernas död, under **Dost Mohammed Khans** långa regeringstid (1819–39 och 1842–62), började dagens Afghanistan ta form mellan de bägge rivaliserande stormakterna Ryssland och Storbritannien. Men ständigt har centralmakten utmanats av det pashtunska stamsystemets starka traditioner, traditioner tillkomna och upprätthållna genom seklerna.

Dost Mohammeds död följdes av ett flera år blodigt inbördeskrig och i slutet av 1870-talet var Afghanistan återigen splittat, men hans regeringsinnehav beredde marken för **Abdur Rahman**, vars makt-tillträde efter en dyrköpt seger mot Storbritannien markerar inledningen av Afghanistans moderna historia.

Epoken **Abdur Rahman Khan** (1880-1901/29) inledde Afghanistans modernisering och en nationell konsolidering. Under hans styre drogs de flesta av Afghanistans yttre gränser (den sista, mot Iran, erkändes ett par år efter hans död) och en hårdhänt inrikespolitik skapade, om inte större nationell enhet, så åtminstone ökad respekt för centralmakten.

Provinsguvernörernas ställning försvågades genom en ny provinsindelning, ofta

rakt över stamgränser. Upproriska Ghilzaiernas pashtuner, sedan gammalt fientliga mot Durraniernas pashtuner till vilka han själv hörde, tvångsflyttades till norra Afghanistan i avsikt att de omgiva av tadjiker och uzbeker mer skulle uppfatta sig som pashtuner än som Ghilzai och därmed ställa sig lojala mot **Abdur Rahmans** centralmakt. Den kärna till byråkrati skapades, som vid sidan av en modern militärapparat var den avgörande byggstenen i **Abdur Rahmans** nationsbygge, eftersom stamtillhörigheten underordnades lojaliteten mot centralmakten.

Fortsatt reformpolitik

Reformpolitiken fortsattes av sonen **Habibullah** som när han mördades 1919 gav den i arv till sonsonen **Amanullah**. Denne försökte lösa landets växande ekonomiska problem genom att samtidigt skära ner militäretgifterna och påskynda reformtaket men utan arméns stöd tog epoken **Abdur Rahman** slut.

Efter en tid av inbördesstrider tillträdde **Nadir Khan** (1929-33) kungatronen och moderniseringssträvandena fortsatte. Nya sektorer inom ekonomin skapade nya sociala grupper vid sidan av dem som var beroende av jordbruk och boskapsskötsel. Med kapitalismen trängde en ny tid tillbaka naturhushållningen inom den traditionella sektorn.

Nadir Khan mördades 1933 men den nya kungafamiljen fortsatte att spela en avgörande roll i Afghanistans ekonomiska ➤

och politiska liv fram till den kommunistiska kuppen 1978. Med monarkins störande 1973 gjorde **Daoud** politisk comeback genom att störta sin kusin, Nadir Khans tronarvinge **Zahir**. Som Zahirs mångårige premiärminister från 50-talet till in på 60-talet, var han en centralgestalt i bygget av den afghanska nationalstaten.

Men moderniseringen i hägn av centralmaktens framväxt berörde bara i mindre grad den stora befolkningsmajoriteten och förhållandet mellan den traditionella sektorn och den moderniserade och spelar förstås en stor roll även i dagens situation.

Kampen spred sig

Med den kommunistiska statskuppen 1978 försköts de existerande utvecklingslinjerna och motståndskriget innebar ett brott mot det mönster som mödosamt etablerats under nära ett sekels strävan av centralmakten.

Kampen mot Kabul, där Sovjetunionen etablerat en ockupationsmakt, spred sig över hela Afghanistan. Trots att motståndsrörelsernas fiende var gemensam frigjorde motståndskampen rivaliteter som försvårat utvecklingen av nationalstaten; motsättningar en ignorerad men ändå accepterad centralmakt kunnat tygla – och ibland utnyttja. Ända sedan Abdur Rahmans dagar har den nationella politiken favoriserat pashtunerna, som i stort sett expanderat på de andras bekostnad (t ex när pashtunska grupper tvångsflyttades till områden där andra folk dominerade). Kuppregimens försök att fortsätta centralmaktens traditionella söndra och härskarpolitik kom istället att underblåsa gamla pyrande konflikter med några nya; konflikter som efter motståndsrörelsernas seger snart flammade upp och härjar Kabul.

Första gången utanför

När resterna av den centralmakt Abdur Rahman grundlade rasade samman ersattes den av motståndsrörelsens ”fragmenterade maktstruktur” och eftersom pashtunerna inte som i de afghansk-brittiska krigerna på 1800-talet varit ledande i motståndskampen, så innebar motståndets seger 1992 att pashtunerna förlorade sin statsmodell.

Det hävdar **Anders Fänge** i Afghanistan-Nytt 3/1994, där han skriver att pashtunerna nu även för första gången i Afghanistans historia står utanför kampen om statsmakten.

Påståendet har fog för sig eftersom pashtunerna i stamområdena, som Anders Fänge påpekar, förhållit sig avvaktande till de pågående striderna. Det långa motståndskriget skar av vad som fanns av centralmaktens inflytande. Samtidigt skapade kriget en ekonomisk (genom opiumhandeln) och militär (genom tillgången till moderna vapen) grund för ett större oberoende gentemot Kabul. Som Fänge framhåller har stammarna idag litet intresse av att se en centralmakt stärka sitt grepp eftersom

stamsystemet/-samhället paradoxalt nog gått stärkt ur ockupationsåren.

I stamsamhället är släktskap det grundläggande och centralmakten har alltid betraktats med misstänksamhet. Den pashtunska identiteten är starkt förbunden med den ärvda jord där man lever omgiven av nära släktingar och den sociala och politiska förankringen är starkt lokal. Pashtunerna mobiliseras inte för stora abstrakta gemenskaper som nation och islam – eller ens stam. Främst försvarar pashtunerna vad de ser som den egna äran.

Islam är förvisso viktigt även för pashtunerna men vanligen vände de sig inte till islam som nyvunna sympatisörer till någon av de islamistiska rörelser som växte upp i den pakistanska exilen efter Sovjetunionens invasion. Stamledarna (en khan eller en malek) är fristående från de religiösa institutionerna, deras makt vilar på stammarnas egna lagar (pashtunwali) som är helt skilda från islams lag (sharian). Pashtunerna vänder sig till mullorna och andra religiösa auktoriteter främst i ofärdstider, då de tillfälligt kan upphöjas till politiska ledare, eftersom de – som utomstående – kan frias från misstankar om att utnyttja den nödvändiga mobiliseringen och den kommande striden till egen fördel.

Saknat stamidentitet

Men den djupa klyfta som i Afghanistan skiljer stad från land delar även det pashtunska samhället i två: Landsbygdens pashtuner har varit stamorganiserade och talat pashtu, de har försvarat sitt oberoende och sina ärofulla traditioner, medan de pashtunska stadsborna varit tvåspråkiga, sedan länge accepterat centralmakten och – viktigast – oftast saknat stamidentitet.

Det var således för dessa pashtuner utan stamidentitet, ofta intellektuella utbildade i Kabul, och för andra etniska grupper (tadjiker, hazarer, uzbekar), som islam kom att bli motståndskampens samlande ideologi (liksom dessa grupper och skikt utgjorde de kommunistiska fraktionernas främsta rekryteringsbas).

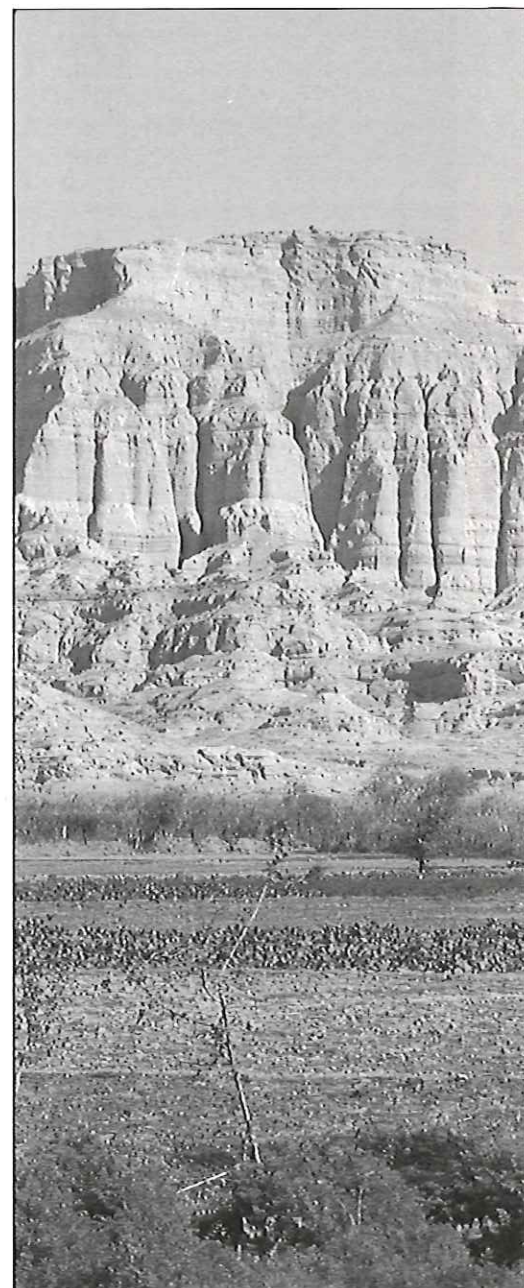
Här finner vi en av förklaringarna till att **Hekmatyars**, den ena de bägge huvudkombattanterna i konflikten om makten i Kabul, inte har förmått samla pashtunerna i kampen mot de tadjikiska ”uppkomlingarna” **Rabbani** och **Massoud**.

Pashtuner som behållit sin stamidentitet misstror Hekmatyars parti Hezb Islami därför att det står för en stark centralmakt och har ett ledarskikt, som visserligen är pashtunskt, men framför allt urbant, icke-stambaserat och islamistiskt.

Milisen – Uzbekistans häst

Delvis har misstron även att göra med att Hekmatyars själv är en usurpator, en Ghilzaipashtun som de dominerande Durraniförbunden aldrig skulle acceptera som sin ledare.

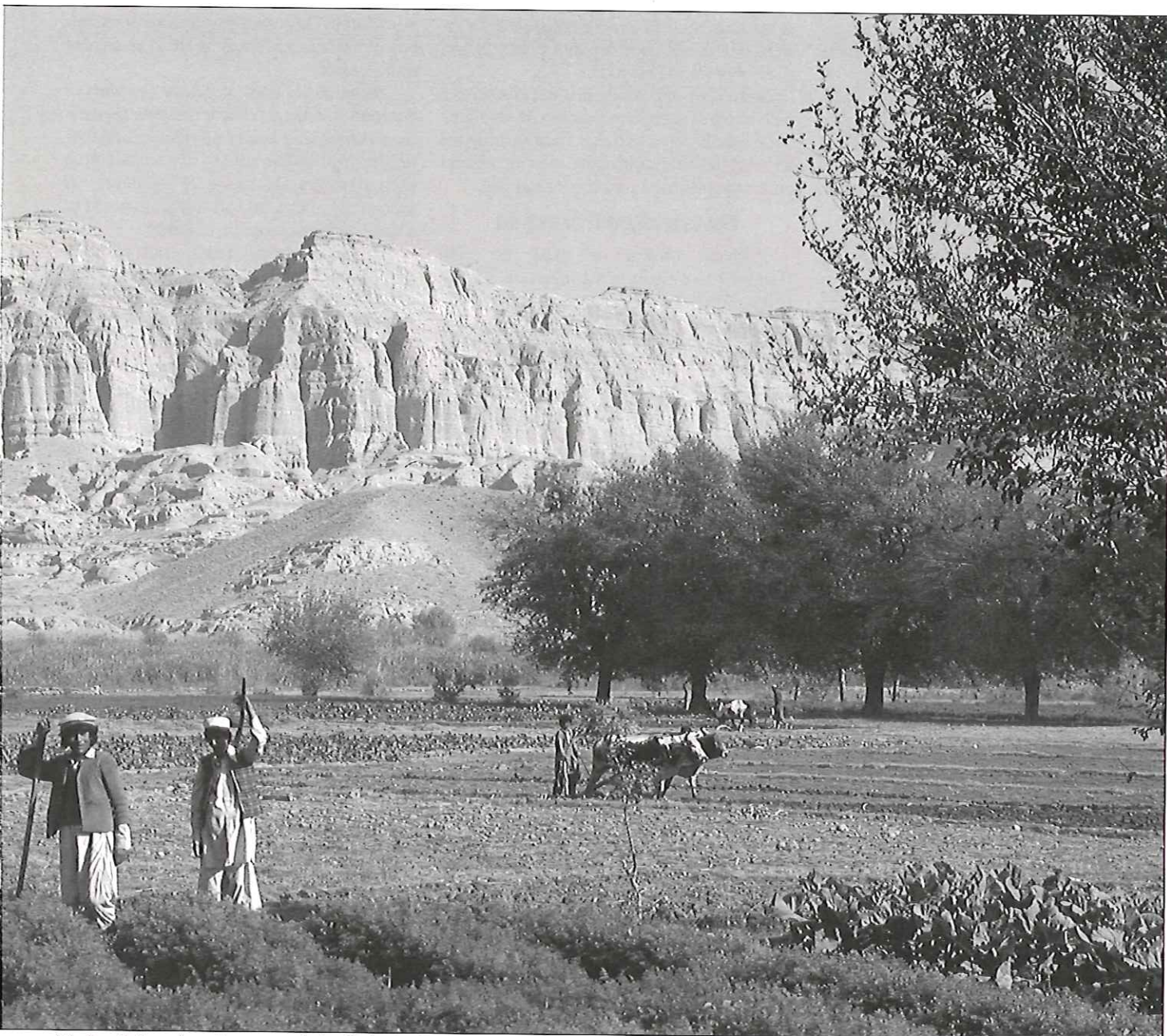
De pashtunska stammarna slår alltså

vakt om sitt återvunna oberoende och är säkert tillfreds med den nuvarande situationen så länge inte någon av huvudkombattanterna får ett övertag. Många är nöjda med inkomsterna av den handel med vapen och opium som ökat lavinartat i krigets spår.

På den centrala scenen Kabul finns vid sidan av de pashtunska stamförbunden två aktörer som liksom stamförbunden är nöjda med en svag centralmakt och som agerat därefter. Den ene är Jumbish Islami vars basområden är de uzbek- och turkdominerade provinserna i nordväst, den andre är Hezb Wahdat vars basområde är Hazarajat i de centrala provinserna.

Jumbish Islami är **Dostums** reformerade milis, den numerärt största och kanske materiellt bäst utrustade militära styrkan i hela Afghanistan. Lierad med minoriteter (etniska eller religiösa) som inte har egentlig egen styrka, t.ex. turkmener och ismaeliter, och kommunister från parchamfraktionen agerar han med öppet stöd från

Medan kriget fortsätter att skaka Kabul, sker en återuppbyggnad i det tysta ute på den afghanska landsbygden, som här utanför Jalalabad.

Uzbekistan för att av Afghanistan skapa ett lösligare statsförbund, där provinserna som Jumbish Islami kontrollerar kan uppnå största möjliga oberoende.

För att nå sitt mål är Dostum beredd att alliera sig med den part som bäst tjänar hans syften - eller med den som för stunden minst hotar dem...

Hazarerna – Irans häst

Hezb Wahdat är en allians av åtta shiitiska grupper som opererade ifrån Iran under motståndskriget med Mazari som ledare. Liksom Jumbish Islami väljer Hezb Wahdat den för tillfället minst hotfulla av de möjliga allierade, men Mazaris personliga ställning är svagare än Dostums. Både inom alliansen finns medtävlare (t.ex. Akbari) och inom den shiitiska minoriteten (Harakat Islami lierat med Jamiat Islami) som Mazari har tvingats bekämpa militärt. Precis som Dostum var Mazari från början

lierat med Jamiat Islami, men han fjärmade sig tidigare och hamnade hösten 1992 på Hezb Islamis sida.

Uppskattningen av shiiternas antal varierar från var tionde till var fjärde afghan men deras relativa styrka i kampen om Kabul hänger samman med den större andelen shiiter i huvudstaden.

Precis som ärkefienderna pashtunerna slår de vakt om det oberoende centralmaktens gradvisa förfall och slutliga upplösning skänkt dem.

I dessa bägge har Hezb Islami två trolösa allierade, vars intressen på sikt är oförenliga med Hekmatyars strävan att genomföra en islamisering (sunnitisk) och upprätta en centraliserad afghansk statsmakt.

Wahabiterna – saudiernas häst

Bland Jamiat Islamis vapendragare är Sayyafs Ittihad Islami en nästan lika osannolik allierad, vars lojalitet bestäms av dess

egen dagordning.

Starkt uppbackad av Saudiarabien ser Sayyafs krigare sig som Kabuls främsta väktare mot hazaraminoriteten (shiiter som får stöd av det shiitiska Iran) och all styrka är koncentrerad på uppgiften att krossa Hezb Wahdats närvaro i Kabul. Den något osannolika blandningen extrem pashtunationalism/wahabitisk sekterism gör det omöjligt att besvara frågan om etnisk eller religiös fanatism är drivkraften bakom Ittihad Islamis oförsonliga militära kampanj.

Stödet från Ittihad Islami undanröjer å ena sidan grunden för anklagelserna om att president Rabbani är antipashatunsk men särskilt många pashtuner attraheras knappast heller å andra sidan. Dessutom framstår han för de flesta shiiter som en omöjlig vän och ett närmande till Hezb Wahdat ter sig tillsammans med honom uteslutet.

Även om Hekmatyars försök att spela ➤

sitt pashtunska kort i inledningsskedet av kampen om Kabul misslyckades, så hade han ändå fått många kommentatorer att lägga ett etniskt mönster över konflikterna. Men trots att Hekmatyars förvisso pash-tunska Hezb Islami står mot det lika säkert tadjikiska Jamiat Islami, så är den allt över-skuggande motsättningen dem emellan snarast ideologisk.

Bägge grupperingarna har sprungit ur den islamistiska rörelsen som växte sig stark bland studenterna under 1960-talets politiska uppvaknande. Bägge vill bevara ett enat Afghanistan men omvandla det till en islamisk stat. Oenigheten gäller hur islam ska tolkas och tillämpas i denna stat.

Anders Fänge beskriver motsättningen som den mellan ett revolutionärt parti byggt på elitism och sekterism (Hezb Islami) och en reformistisk rörelse strävande efter breda samförstånds lösningar (Jamiat Islami), mellan en totalitär och en tolerant tolkning av islam. Det är arten av denna ideologiska antagonism mer än etnisk hemvist som bestämmer den ömsesidiga oviljan till kompromisser.

Andra faktorer, som här fått en undan-skymd plats, spelar ändå en viktig roll, inte minst de omkringliggande staternas inblandning. Kampen mellan Ryssland och Storbritannien kallades *The Great Game* och det pågår även ett sådant spel. Även om det idag inte gäller världsherravälde så

är insatsen nu som då Afghanistan och vin-sten, det är allt som det nya Centralasien förmodas kunna erbjuda.

Samtidigt som Afghanistan befinner sig mitt en smärtsam inre process så försöker både nära grannar och mer fjärra stormakter att i Afghanistan tillgodose sina intressen i en världsordning i snabb omvandling.

Motstridiga intressen

Pakistan önskar en gång för alla Pashtunistanfrågan ur världen och blickar lystet norröver mot marknader och handelsvägar till ett jungfruligt Centralasien. Dit sukter även det långväga Turkiet som dessutom vill komma före Iran, medan näraliggande Uzbekistan söker sig en stormaktsställning och önskar få stopp på islamiseringsvägen.

Det shiitiska Iran vill både få tillgång till Centralasiens potentiella rikedomar och förhindra att få en stark sunnitisk stat i ryggen, samtidigt som Saudiarabien vill stävja det iranska inflytandet i regionen, i synnerhet i Afghanistan.

Så skär intressena kors och tvärs över Afghanistan och lämnar inte afghanerna ifred att själva göra upp sina många räkningar eller vända varandra ryggen och ta itu med återuppbyggnaden var och en på sitt håll.

Idag är Afghanistan trots denna inblandning uppenbarligen ointressant och

bortglömt. Omvärlden minskar biståndet och ger snart upp försöken att nå en fredlig uppgörelse.

Afghanerna, som drabbats så svårt av det moderna kriget och ännu lever med efterverkningarna av den sovjetiska ockupationen (miljontals minor och våldsamma konvulsioner), lämnas nu åt sig själva, låt vara att de själva inte allihop är utan skuld till omvärldens tappade tålamod.

Men för att det afghanska samhället ska kunna börja fungera normalt, i allt vidare och vidare cirklar (sanningen om Afghanistan är ju som sagt samtidigt som Kabulbornas vardagar och hem slås sönder, så byggs byar och röjs åkrar upp av hemvända flyktingar), så att miliserna undandras villiga tonåriga rekryter, så att opiumodling kan bekämpas, så att Afghanistans fred råder även i Kabul, för allt detta är internationellt bistånd och vårt engagemang oerhört viktigt.

Men även med ett förnyat sådant engagemang i omvärlden är det svårt att se något snart slut på de händelser som nu plågar Afghanistan.

Ändå ska väl de afghaner som inte givit upp inte behöva bli lämnade ensamma för att vi saknar tålamod att vänta ut kriget?

**Text och foto:
Anders Davidson**

FÖRENINGEN HJÄLP CALCUTTA

Hjälpt oss att hjälpa Calcutta Rescue. Det är en indisk organisation som erbjuder gratis sjukvård och skola för människorna i slummen. Arbetet drivs utifrån slummens förutsättningar och arbetet bygger på människornas behov.

Den svenska stödföreningen Hjälpt Calcutta sprider information om arbetet i Calcutta och samlar in pengar.

Vill du veta mer? Skriv till:

**Hjälpt Calcutta
Box 29109
100 52 Stockholm**

Medlemskap kostar 75 kr per år. Pg: 541509-6

Trosvissa ungdomar på marsch mot Kabul

Medan Rabbani och Hekmatyar fortsätter kampen om makten över Kabul beger sig nu tusentals arga unga afghaner från flyktinglägren i Pakistan in i Afghanistan – beväpnade med tro och vapen – för att rädda landet "i Islams namn". Och redan har de intagit Kandahar i söder.

Rörelsen som kallar sig Talibaan har förstört åtskilliga opiumodlingar i Helmandprovinsen, och avrättat opiumhandlare – nu är ungdomarna på väg mot Kabul.

Dessa fundamentalistiska pashtunska ungdomar står helt fria från de gamla motståndsrörelserna. Deras mål är att störta Rabbani och Hekmatyar och upprätta ett enat islamiskt Afghanistan. Talibaan är emot allt utländskt inflytande, och har drivit ut också saudiska legoknektar.

Man hörde först talas om ungdomsfronten när den i november gav sig in i Afghanistan sedan en pakistansk konvoj,

som försökt öppna en led från Quetta till de centralasiatiska republikerna via Kandahar och Herat, stoppades och plundrades av mujahedin. Då kom mellan två- och tretusen välbeväpnade afghanska studenter från flyktinglägren och

fritog konvojen.

Talibaan är förmodligen uppbackad av den pakistanska säkerhetstjänsten som önskar säkra handelslederna norrut.

Ungdomarna kan också vinna stöd genom att Förenta Nationerna nu inte längre tror på att fredssamtalen leder någonstans och i januari drog tillbaka sin representant i Kabul.

Ironiskt nog kan Talibaan nå det resultat som FN misslyckats med, det vill säga att Rabbani och Hekmatyar samarbetar och slutar bekämpa varandra – fast då blir det ett enande riktat mot denna islamiska ungdomsfront.

Något kungaattentat har vi väl knappast varit med om sedan Anckarströms dagar, något som förvånade de gästande nepaleserna. Hur demokratisk är en demokratisk kung? Hovets presschef Elisabeth Tarras-Wahlberg kämpade väl med kulturkrockarna.

"Är kungen dum, eller?"

Hur ofta har ni gatudemonstrationer mot kungahuset? Hovets presschef **Elisabeth Tarras-Wahlberg** rubbas för en halv sekund ur sitt professionella lugn. Hon ser lätt förvirrad ut som bestämde hon sig för om hon verkligen uppfattat frågan rätt. Nepalesens engelska är inte den lättaste, men jo, hon hörde nog rätt trots allt.

– Vi har aldrig några sådana demonstrationer här.

Kishor plitar förvånat ner svaret i sitt block. Nähä, men:

– Hur många gånger har någon försökt mörda kungen då?

★ ★ ★

Scenen är Stockholms slott en tisdag i oktober. Tolv journalister från Nepal sitter bänkande runt det rejäla sammanträdesbordet i ek med skrivunderlägg, böcker och kandelabrar. De är i Sverige tack vare biståndsorganet BITS för att studera journalistik och demokrati. (Efter 30 år gick de från monarkistisk diktatur till nyfödd demokrati.) Och nu är vi på slottet för att ta reda på om en kung verkligen kan vara demokratisk.

– Dô, är det riktigt guld?

Jagdish halvligger över bordet, fingrar på en ljusstake föreställande en bevingad kvinna och tittar Tarras-Wahlberg djupt i ögonen. Nej, allt som glimmar är inte guld. Det är bara förgyllt, gjort för att verka mer imponerande än vad det är.

– Precis som hemma.

★ ★ ★

Kungen själv har, efter moget övervägande, försäkrat Tarras-Wahlberg, valt att inte träffa oss. Att vara nöjd kung utan makt kan uppfattas som provocerande av en kung som till helt nyligen haft all makt

och kanske inte riktigt vill vara utan den. Men denna delikata taktik köper inte nepaleserna helt och hållet. De misstänker Bhutanfrågan. (När kungen, drottningen, Annifrid och hennes adlige karl fotvandrade i "sagolandet" förrförra året.)

– Varför sa kungaparet inget om de etniska utrensningarna av 100 000 nepaleser, utan bara pratade sig varmt för den underbara naturen och kulturen i Bhutan?

En presschef kunde inte givit ett bättre svar än vad eldgaffeln gav. Men sen blev alla vänner igen.

★ ★ ★

Finns det risk för samma degenerering av kungahuset som den som skett i England? Hur resonerade man när det beslöts att **Victoria** skulle ta över kronan och inte den enfödde sonen? Tarras-Wahlberg verkar tycka det är kul, inget om pojkvänner eller ansiktslyft – äntligen!

Men så kommer frågan de flesta suttit och klämt på, och ånyo är det Kishor som drar in luft:

– När konstitutionen gjordes om på 70-talet så kungen förlorade all resterande makt, varför kämpade han inte med näbbar och klor för att behålla den?

– Jag menar, är han dum eller...eller verkligen demokrat?

★ ★ ★

På kvällen fnissar **Johan**, min seminariekollega och jag...gatudemonstrationer...attentat...snacka om kulturkrock. Ett par veckor senare lyser Expressens löpsedel illande gul:

Planerade
MORDFÖRSÖK
PÅ KUNGEN

Anneli Ahlmér

Nepalnytt på sekunden

För er som har tillgång till Internet (till exempel är alla universitet och högskolor uppkopplade), så kan ni också få senaste nytt direkt på er skärm. Adressen är:
<http://coos.dartmouth.edu/~rajendra/Nepal.html>

Vad finns då där? Jo dels en sorts databas som heter *Nepal Home Page* dels en skärmtidning vid namn *Nepal Digest* och ett samtalsforum. Här den kopierade innehållsförteckningen rakt av, svenska kommentarer står Anneli Ahlmér för.

● *Facts and Figures Geographical, historical, economic, political and social statistics and information.*

● *Nepali Calendar for B.S. 2051.* (Deras almanacka kombinerad med västerländsk och – alla festivaldatum.)

● *Nepal in the Internet A list of internet nodes in Nepal* (at present, it's a pitifully short one). Plus other Internet sources of information on Nepal.

● *News from or about Nepal* downloaded from the net and news from newspapers and other sources. I (redaktören) will keep news items from the last five weeks, arranged by week. (Mycket bra, källorna är alltifrån kinesiska nyhetsbyråen Xinhua till BBC.)

● *The Nepal Digest* (TDN) is an electronic journal of news and discussions of issues pertaining to Nepal. Here you can access the last five issues. (Roliga och givande bidrag. Ex. en essä om första engelska skolan i landet, dikter på nepali, diskussioner om valresultatet, visabestämmelser till USA osv.)

● *soc.culture.nepal* (SCN) is an unmoderated USENET group and contains news and discussions about a wide variety of subjects pertaining to Nepal. (Inte hunnit utforska.)

● *The Nepali Literature Home Page* delve into the beauty of Nepali literature in this home page, maintained by Purushottam Subedi. (Tunt, avsnad?)

● *Travel and Trekking.* Information on visiting Nepal, including a visitor's guide to the country. (Inte hunnit utforska.)

● *Postcards of familiar scenes from Nepal*, courtesy of Pradeep Bashyal. (Tja, det är roligare att titta på sina egna vykort.)

● *The Neighbors of Nepal Links* to information about other countries in the area. (Inte hunnit utforska.)

● *A Development Project.* Frank Kroger visits Ramechhap and reports on a World Neighbors-assisted development project. (Inte hunnit utforska.)

● *Environmental Data Sheets of World-Bank Funded projects in Nepal.* (Tunt.)

● *Connection to Other WWW Servers.*

Lycka till !

Överraskande utgång i valet

Kommunisterna till makten i krisernas Nepal

I en gammal risig Toyota for den 74-årige kommunistledaren **Man Mohan Adhikari** till kungliga palatset. Några timmar senare lämnade han i en limousine av märket Mercedes och nu som premiärminister – utnämnd av en kung vars far dömdes honom till fängelse i 15 år för antimonarkistisk verksamhet.

Så har Nepal fått en ny regering, och en kommuniststyrd sådan till på köpet. Men oj, oj vilket hårresande spännande val det blev!

Långt mer än en vecka efter valdagen (15 november) dröjde det innan slutresultatet kom, och då efter omval i 36 valkretsar. Skulle kommunisterna bilda regering med maoisterna? Eller med de gamla panchas? Eller skulle Nepali Congress lyckas liera sig med det proindiska nationalistpartiet och RPP? Eller?

De nyfödda demokratin tappade nästan andan över alla möjligheterna.

Men när maktkamperna var över stod kommunisterna som segrare, om än i minoritetsposition. En ny politiskt och ekonomiskt vacklande period kunde börja.

Svenska idéer

Att kommunisterna gavs makten i det hinduiska kungadömet vid Himalayas fot är anmärkningsvärt. Även om de är mer marxistiska till namnet än till ideologin. Men deras position är inte ohotad trots att de klarade den konstitutionella förtroendestämning som hölls i parlamentet före nyår. Ingen orkar nämligen med ett nyval nu, vare sig partier eller medborgare. Den här gången var valdeltagandet inte ens mer än 58 procent.

– Men vänta bara ett år eller två, då kommer högermännen (RPP) att slå till.

Han har blivit parlamentsledamot nu, min gamle vän, journalisten och "mjukiskommunisten" **Raghu Pant** (se SYDASIEN 1/94).

När han var på besök här i början av förra året pratade vi mycket om hur Nepal skulle kunna utvecklas, "till att bli som Sverige", tyckte Ragge. Men hindren är fler än många, menade han också. Bara en sån liten sak som den svenska betalnings-

morale. Att folk står i kö för att få betala eller att få tjuvåker på bussen. Hur ska man få nepaleserna att vara lojala med ett samhälle när det är familjen de litar på i första hand? Och därefter släkten och sedan kasten, den etniska gruppen. Punkt.

Därför resonerar de flesta som får en position: Makten har man inte länge, det gäller att passa på och ordna det för sig.

– Ordet nation kan få ens stava till, menade Raghu.

"Tjäna, inte betjänas"

Men nu gör hans partiledare och tillika premiärminister Man Mohan Adhikari i alla fall ett försök att införa ett mer kommunistiskt (eller kanske ett mer religiöst/västerländskt?) synsätt. I ett av sina första tal poängterade han:

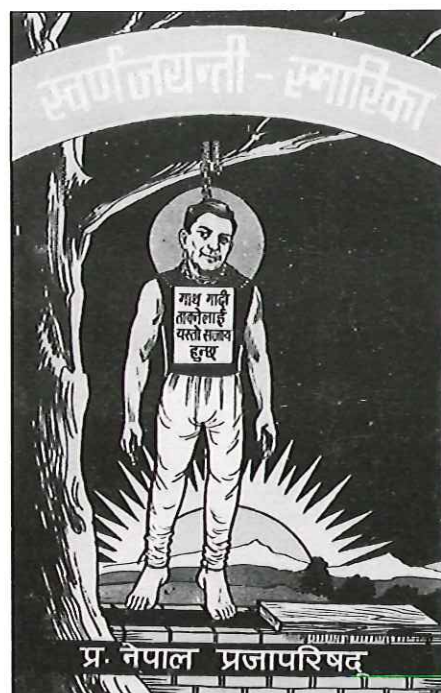
– Vi ska inte styra över folket, utan tjäna det.

Ord som torde låta som honung smakar för alla utanför den lilla maktelitens cirkel.

VALRESULTATET

Av de 205 platserna i parlamentet fördelade sig valresultatet i Nepal som följer:

Communist Party United Marxist-Leninist (UML) (bestående av två fraktioner)	88
Nepal Congress (NC) (bestående av minst två fraktioner)	83
National Democratic Party (RPP) (gamla högern, panchasystemets män, kungatrogna)	20
Nepal Workers and Peasant Party (NWPP) (Maoisterna, kallas också kamrat Rohit efter ledaren)	4
Sadhvabana Party (Terai-baserat, proindiskt, nationalistparti)	3
Masal. (De riktigt hårda kommunisterna)	2
Oberoende (4 avhoppare från NC, 1 från RPP)	5

Affisch föreställande en av Nepals första politiska martyrer någon gång på 1930-talet hängd för förbjuden politisk aktivitet. Idag sitter kommunisternas ledare Man Mohan Adhikari på premiärministerns stol.

För är det något som fick den förra regeringen på fall så var det just maktnissbruket.

Före detta premiärminister **Girija Prasad Koirala**, hjärtligt avskydd av halva sitt parti, kongresspartiet (NC), idkade även i nepalesiska ögon en allt för öppen svågerpolitik. (Nuvarande premiärministern Adhikari har satt sin bror som finansminister.) Exempelvis fick brahminerna goda (inkomstbringande) tjänster.

Men även genom att sälja ut de nationella industrierna till indiska affärsmän tappade han mycket av förtroendet bland väljarna. Till detta kom prisstegringar, manipulation av de regeringsägda massmedierna och helt enkelt oerfarenhet.

Kommunisternas seger sägs också mer bero på anti-NC-känslor, nej det är fel uttryckt, en anti-Girijarörelse, än på att folket föredrar UML.

Ett protestval i stor utsträckning med andra ord.

Lån mot tuffare tag

Den nu avgångna Koiralaregeringen tvingades också ta flera impopulära beslut.

I och med 1993 års överenskommelse med Internationella Valutafonden, IMF, lovade Koirala att reducera budgetunderskottet från 8,25 procent av BNP till noll på bara tre års tid. I gengäld fick Nepal ett IMF-lån på 42 miljoner dollar.

Genom att privatisera den statliga industrin, öka de utländska investeringarna – tillstånd för indiska industriprojekt har ökat med över 700 procent från ett år till ett annat – och ignorera kravet på bland annat en

Nepals nyutnämnde premiärminister, kommunisten Man Mohan Adhikari

Foto: DEVENDRA SINGH/AFP

● Jordreform – ett valöfte. Fast "avskaffandet av det feodala systemet" har bytts ut mot ekonomiska satsningar på jordbruket. Och det behövs, torkan 1992 och översvämningarna 1993 (orsakade av skogsskövling) innebar en minskning av den ekonomiska tillväxten med 2,9 procent dessa år och med 5,6 procent 1993/94, enligt Oxford Analytica.

Närmast står ett extremt viktigt möte på dagordningen. I februari åker utrikesministern till New Delhi för att förbereda premiärminister Adhikaris första officiella besök. Ett besök som kommer att innebära en kursändring i Nepals Indienpolitik. Bindningen har hitills varit för hård anser UML och man vill få en bättre balans mellan Indien och Kinakontakterna, precis som kung Birendra framgångsrikt resonerade på sin tid.

Spel för gallerierna eller håller den snart fyraåriga demokratin på att börja ta sina egna stappande steg?

Summa summarum

Valets vinnare kommunisterna (UML) har få alternativ än att fortsätta i förra regeringens, Nepali Congress, ekonomiska fotspår. Till något annat räcker inte minoritetspositionen. Inrikespolitiskt försöker de stärka nationalismen och visa handlingskraft på många plan. Till exempel ska det inte längre serveras sprit på officiella tillställningar. Utrikespolitiskt gäller det att hävda suveräniteten gentemot Indien, utan att sära.

Och oppositionen tvingas säga ja till både budgetar och nytänkande, något nyval klarar varken de eller landet av.

Något av ett Moment 22 för alla inblandade parter. Eller kanske snarare Trial and error?

landreform fick han också fart på ekonomin.

Landet har det dock inte lätt just nu.

● Turismen minskade med 15 procent mellan 1992 och 1993 och turisterna spenderade 25 procent mindre. Då ska vi veta att turismen är den enskilt största källan till utländskt kapital.

● Mattindustrin kämpar i motvind sedan efterfrågan minskat i Europa både på grund av det kärva ekonomiska klimatet i väst och ett växande motstånd mot barnarbete.

● Den brittiska armén håller som bäst på med att dra ner antalet gurkha-soldater från 8 000 till 2 500 år 1997. Pensioner och löner som soldaterna skickar hem är en av de större inkomstkällorna för landet, 20 miljarder dollar per år har det sagts.

Däremot talas det märkvärdigt tyst om de prostituerade nepalesiskorna i Indien. Men deras inofficiella bidrag till nationalinkomsten torde vida överstiga soldaternas. För uppskattningsvis finns på bordeller i Bombay och Calcutta runt 172 000 kvinnor, enligt CWIN, en frivilligorganisa-

sation mot barnarbete. För varje år beräknas gruppen öka med 5 000 till 7 000, och då ofta i åldrarna 11-14 år. Flickbarn som kidnappas, köps eller säljs. (Och när de får AIDS skickas de tillbaka till Nepal.)

Ömma punkter

Jaha, och vad ska nu UML göra?

Premiärminister Man Mohan Adhikari har noga betonat att han tänker fortsätta den liberala ekonomiska politiken. Noga, därför att biståndsländerna inte får oroas, 40 procent av budgeten bygger ju på utländska pengar.

Däremot har han tagit upp tre symboliska frågor varav två är ömma punkter på grannen Indiens politiska kropp:

● Hårdare tag mot den illegala invandringen. "Gör vi ingenting kommer Nepal att översvämmas av indier."

● En omförhandling av avtalet om Tanakpuradammen. (Nepal skulle få fri elektricitet mot att Indien fick använda den gränsgemensamma Makalifloden samt bygga ut på nepalesisk mark.)

Kondomskandal i Indien

SKYDDAR INTE MOT HIV!

Indientillverkade kondomer är opålitliga och av tvivelaktig kvalitet. Det hävdar lokala aidsorganisationer. Anklagelsen är allvarlig eftersom Indien är en av världens största kondommarknader med en tillverkning på 1,5 miljarder kondomer årligen. Dessutom är Indien drabbat av en tilltagande aidsepidemi.

Varje år delar den indiska regeringen ut 600 miljoner kondomer gratis inom hälsovården. Syftet är såväl familjeplanering som HIV-skydd. Men i november 1993 skickades ett antal indiska gratiskondomer till ett testlaboratorium i Australien som fann att inte en enda gav HIV-skydd.

Det var ett aidsskyddsprogram i Madras som skickade kondomerna sen kvinnor i stan klagat.

– Kondomerna brast, var inte elastiska eller föll helt enkelt i bitar när de skulle användas, sa programmets **Shyamala Nataraj**.

Fler provsändningar senare gav samma resultat. Då beslöt Madrasprogrammet att sluta dela ut kondomer från regeringen. Vi samlade ihop vad vi kunde från annat håll, berättar Nataraj.

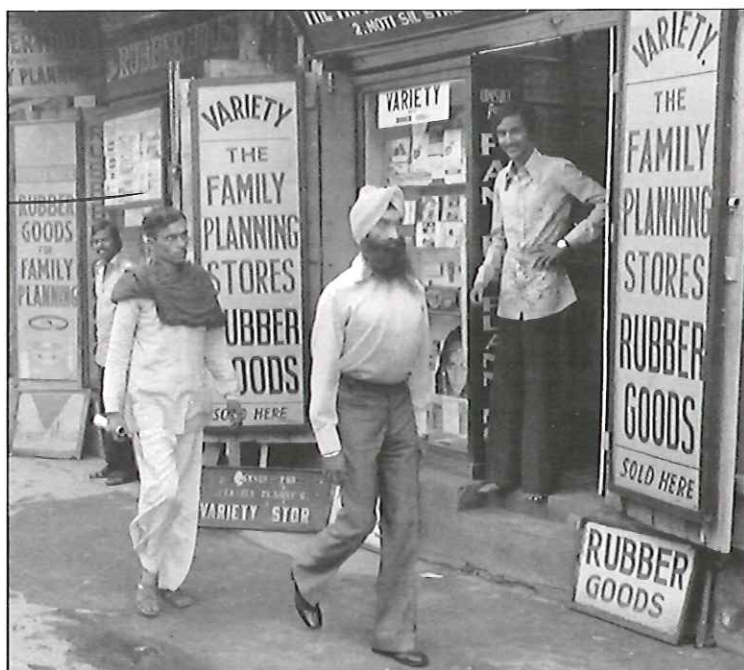
Chefen för Indiens Nationella aidskontrollprogram, **P R Dasgupta**, har meddelat att man tagit itu med problemet. "Men", tillade han, "också de sämsta kondomer minskar virusförekomsten tusenfalt".

Många regeringstjänstemän medger kondomernas dåliga kvalitet. Men det finns värre anklagelser.

"Det är en illa dold hemlighet att kondomtillverkarna levererar kondomer av låg kvalitet till regeringsprogrammen", säger en välplacerad källa inom industrin. Fast den dåliga kvaliteten gäller också andra kondomer, och att de inte håller i testerna förvånar mig inte", säger källan.

Problemet har flera orsaker, bland annat brist på konsumentkrav och dålig kontroll via tester. Att en tillverkare har en så kallad testavdelning är ingen som helst garanti för att kondomerna skyddar mot HIV. Hos flera stora tillverkare finns dessa kvalitetskontroller bara på pappret. Sen garanterar dålig handläggning hos myndigheterna och mutbara tjänstemän att den låga kvaliteten följer med kondomerna ut på gatan.

Dessutom är gratiskondomerna oftast länge på väg innan de når sitt mål. När de kommer fram är de redan gamla, och då läggs de på olämpliga lager innan de delas ut. I Madras är myndigheternas kondomlager en 200 år gammal byggnad utan luftkonditionering och angripen av termiter. Att de sen också är dåligt förpackade sätter

Gummivaror till salu i Calcutta.

Foto: RON GILING/BAZAAR

sista spiken i kistan.

För tio år sedan när kondomer bara användes för att hindra barn från att komma till världen så sänktes kontrollkraven på kondomerna. Fast sedan 1992 har indiska myndigheter arbetat på att höja kvalitetskraven till WHO-nivå.

– Efter en del förseningar är nu de nya kvalitetskraven klara för att formuleras i lag, säger Dasgupta.

Han tillägger snabbt att de tillverkare som levererar till regeringsprogrammen redan har tvingats anpassa sina kvaliteter uppåt till den kommande lagen. Och att de sämsta kondomerna inte längre används i dessa program.

– Och så snart de torra, stela kondomerna rensats ut så kommer klagomålen att försvinna, säger Dasgupta lättad. Men i många fall är det handhavandet som är problemet. Och även ett dåligt skydd är bättre än inget skydd alls.

Jaya Shreedhar

Översättning Thomas Bibin

Jack Preger drar sig tillbaka

Läkaren Jack Preger, grundaren och eldsjälens bakom organisationen Calcutta Rescue, går i pension. Från årsskiftet har ledningen för organisationen omorganiserats och Preger trappar ner lagom till 65-årsdagen i juli.

I ett brev till den svenska stödföreningen skriver Preger: "I juli fyller jag 65 vilket är pensionsålder för brittiska läkare."

Jack Preger har under åren haft en mycket central roll i organisationen, främst i fråga om de ekonomiska frågorna. Nu bildas i stället en styrelse med sju ledamöter. Förutom Preger själv består den av de ansvariga för varje verksamhetsområde.

I brevet passar Preger på att tacka alla som varit delaktiga i arbetet.

Det var 1979 som Jack Preger kom till Calcutta. Åren innan hade han arbetat som läkare i Bangladesh, men tvingades iväg därifrån och hamnade på så sätt i Calcutta.

Från att själv ha utfört arbetet vid sin första klinik med mycket knappa resurser har organisationen vuxit sig stor. Idag arbetar ca 100 bengaler i organisationen.

Calcutta Rescue driver två gatukliniker, en ambulerande klinik och en skola. Man planerar att öppna ännu en skola.

Mårten Randberg

Jack Preger i verksamhet på Middleton Row i Calcutta.

Foto: BENOÎT LANGE

Skogen skövlas i Bangladesh

Stamfolk får skulden

Dipali är en mandikvinna som lever i byn

Kakraguni i Madhupurskogen i Tangaildistriktet i norra Bangladesh. Hon är gift med en daglönare och kom nyligen hem till man och en adopterad dotter från fångelset i Tangail. Som många andra adivasis (ursprungsbefolkning) och ickestamfolk samlar Dipali bränsle i skogen till hushållet.

Tidigt en morgon när hon hade gett sig ut för att

samla hade hon oturen att stöta på fredsdomaren i distriktet som var på besök i skogen med skogsdepartementets vakter. Vakterna anklagade Dipali för att fälla ett levande träd och fredsdomaren sände henne i fångelset, anklagad för att ha "förstört skogens resurser". Dipali tillhör en stam som heter Mandi, även kallad Garo. Tills för 30-40 år sedan var de kända för att vara de enda invånarna i Madhupurskogen. Deras kultur är helt anpassad till de resurser som finns i skogen.

Från den här historien skulle man kunna tro, att regeringen gör allt med lagars hjälp för att skydda skogen i Bangladesh. Men alla som bor i och runt Madhupurskogen vet vad som händer där. De adivasis som bott i skogen långt innan mogulerna kom till trakten och som lever ett anpassat liv till skogen utan att förstöra dess resurser blir fånglade och anklagade för att förstöra det som finns kvar.

Skogen försvinner

I Bangladesh har skogsytan reducerats från 24 proc 1947 till 6-8 proc 1989. Skövlingen har inte minskat sedan dess, snarare tvärt om. De som verkligen skövlar skogen kan ostört köra in stora lastbilar och hämta stora träd och ved. Då är de hundratals skogvaktarna och poliserna inte synliga när dessa lastbilar passerar deras kontrollposter.

En bybo i området beskriver det på ett känsloladdat sätt "vi har tysta blivit vittne till hur Madhupurskogen har blivit våldtagen och förstörd under de sista få åren".

Foto: HELDUR NETOCNY/BAZAAR

ifrån kom det till Sylhet. Produktionen har endast varit 2 kg/dag och hektar i Sylhet, 3 kg/dag i CHT och 9 kg/dag i små experimentella områden i Madhupur (i Malaysia får man 11 kg/dag).

Experter menar att gummiplantager i Madhupurtrakten inte är ekonomiskt lönsamma, om de inte når samma nivå som i Malaysia.

Bangladesh har

en förhållandevis mycket liten gummiproduktion. Tillgängliga rapporter säger att kostnaden för det inhemska gummit var högre än den importerade och att produktionskostnaden var mer än dubbelt så hög som i Malaysia och Indonesien.

Den första gummiplanteringen i Madhupur anlades 1986 och var planerad att göras på 6093,75 ha men mycket av den marken var privat ägd och man lyckades "bara" få ihop 2965,65 ha. Av dessa odlar man idag gummi på 1625 ha. På ungefär 306,25 ha växer gummiträden bra men den övriga plantagen är överväxt med ogräs och på många ställen dör träden eller saknas helt. Den en gång tjocka skog som täckte området har blivit förstörd och ersatts med gummiträdsodlingar som inte sköts.

Lagen efterföljs inte

De flesta stamfolk har sin mark registrerad på lagligt sätt. Trots det hävdar skogsdepartementet att de är olagligt bosatta på den plats där de levit i urminnes tider.

Den kalthuggning som pågår just i Madhupurskogen började med att den blev överförd från privatägande till det statliga skogsdepartementet efter delningen från Indien 1947. Efter det har kalthuggningen accelererat och vad som nu kallas skogsvård är lika med katastrof. Det finns ett påstående som säger att "det enda som finns kvar av skogen är skogsdepartementet". Det är en träffande beskrivning.

Skogsdepartementet anklagar lokalbefolkningen för att förstöra skogen men sanningen är en annan. Det absolut största hotet mot stamfolkens jordägande är etableringen av gummiträdsplantager.

Gummiplantager anlades i Bangladesh på experimentell basis 1954-55 och på 60-talet i Chittagong Hill Tracts (CHT). Där-

en förhållandevis mycket liten gummiproduktion. Tillgängliga rapporter säger att kostnaden för det inhemska gummit var högre än den importerade och att produktionskostnaden var mer än dubbelt så hög som i Malaysia och Indonesien.

Den första gummiplanteringen i Madhupur anlades 1986 och var planerad att göras på 6093,75 ha men mycket av den marken var privat ägd och man lyckades "bara" få ihop 2965,65 ha. Av dessa odlar man idag gummi på 1625 ha. På ungefär 306,25 ha växer gummiträden bra men den övriga plantagen är överväxt med ogräs och på många ställen dör träden eller saknas helt. Den en gång tjocka skog som täckte området har blivit förstörd och ersatts med gummiträdsodlingar som inte sköts.

Sverige medskyldigt

Projektet är planerat av Asian Development Bank (ADB) där bland annat Sverige, Danmark och Finland är medlemmar. När ADB:s team skulle göra sin studie för att se om projektet var passande visades de en gammal karta över området från 1918. Den visade inte att det fanns redan uppodlat land i området för det tänkta projektet. Den visade heller inte att det fanns några byar i området.

Vad som brukade vara en naturlig skog har nu blivit ersatt med gummiträd och andra exotiska sorters träd i *woodlot*-projekt för att få ved. Dessa nyskapade skogar tillgodoser inte alls ursprungsbefolkningens behov och slår helt ut djurlivet.

Mycket av det land som var registrerat av stamfolk har tagits ifrån dem utan kom-

pensation. En kvinna, **Shefali**, hade 1,42 ha registerat land, som hon också betalade skatt för, men hon blev förflyttad i december 1985. Fallet togs upp i domstol och Shefali vann. Eftersom gummiträd redan var planterade på hennes land kunde hon inte flytta tillbaka. Sedan domen föll 1989 har myndigheterna fortfarande inte kompenenserat henne.

I området har det varit en mycket stark opposition mot gummiträdplantagen och i april 1989 lovade skogs- och jordbruksministern, generalmajor **Munim**, att inga gummiträd skulle planteras på adivasis land. I maj samma år planterade man med tvång på 8,13 ha mark. Denna gång tog de smågårdar, trädgårdar och redan uppodlat land.

Två veckor innan man tog marken blev två mandi-hem nedbrända och kvinnorna ofredade. De gjorde motstånd och arresterades på falska anklagelser. En av dem gav sin syn på det som händer:

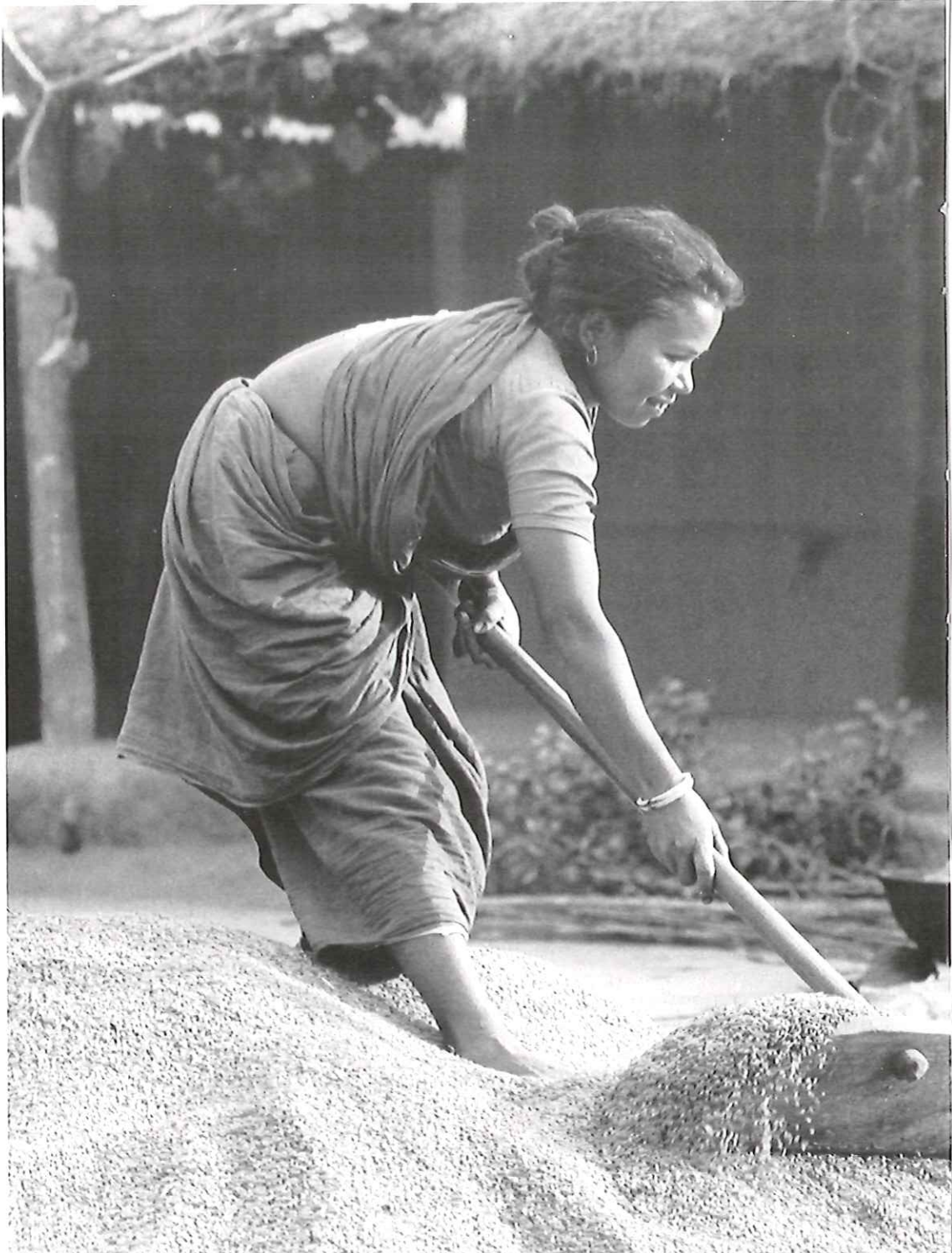
– Vi har inget annat ställe att ta vägen om vår jord tas ifrån oss för att användas till gummiplantage. Vi har aldrig sett dessa träd planteras tidigare på vår mark och vi tänker inte ge upp våra åkrar.

När ADB inte kunde fortsätta med andra fasen av gummiplanteringen i Madhupur på grund av lokalbefolkningens starka protester satte de igång med ett *woodlot*-projekt som skulle ge ved åt befolkningen.

Genom att först hugga ner de naturliga trädsorterna som finns i området för att sedan plantera utländska slår man ut hela det ekosystem som finns.

I det här projektet är det tänkt att byborna ska delta, att de ska komma från området och få 1,2 ha land. Man skriver under ett kontrakt som måste förnyas varje år. Men det finns de som klagat på att det inte finns något deltagande från lokalbefolkningen. Skogsdepartementet hyr in daglönare från andra områden som hugger ner träden, transporterar bort dem, rycker upp rötterna och förbereder fälten för odling av utländska trädsorter. I vissa fall har människor i området tillåtit att rensa och att ta upp stubbarna och ta dem som ved. Detta gör de utan någon betalning.

Efter det att sticklingar har planterats kallas befolkningen in och en för att skriva under kontrakten och bli deltagare. Det är meningen att de kontrakterade ska

skydda träden och i kontraktet står det att de kan ta en till två skördar från fältet.

De som skrivit under kan när som helst bli uppsagda från sitt kontrakt – utan kompensation – om myndigheterna inte är nöjda med dem. Det ges heller ingen ersättning till övriga familjen om den person som skrivit under kontraktet avlider.

– På grund av de förutsättningarna som är i kontraktet tvivlar vi på att våra intressen kommer att ses efter, säger en före detta fackföreningsman.

– Hela bördan vilar på oss. Vi är också tveksamma till att projektet ska bli lyckat över huvud taget. Det känns som om många som nu arbetar för ingenting inte

heller kommer att få någonting i framtiden.

Det finns beskrivet på flera håll att på grund av ADB:s finansiering har stora arealer med tjock djungel huggits ned, timret och veden har sålts utan att pengarna har gått tillbaka till staten. I stället har de hamnat i privata fickor. Många har blivit rika i och med den illegala skövlingen i området.

ADB:s pengar för skogsvård har skyndat på den snabba förstörelsen av Madhupurskogen och i andra områden där en naturlig skog fanns. Många har börjat inse att regeringens policy att skapa vedförsörjning genom *woodlot*-projekt i en sådan här stor skala och på andra håll i landet är fel.

ADB:s experter menar det tar för lång

Garokvinna i den bangladeshiska byn Junia i Madhupurskogen vänder på ris som ligger på tork på husets gårdsplan. I grytorna i bakgrunden ångkokas det oskalade riset, på det sättet behålls nyttiga ämnen kvar. Senare torkar man riset igen och skalen avlägsnas i en ris-
kvarn.

Foto: HELDUR NETOCNY /BAZAAR

tid att plantera och vänta på att sal-skogen ska återhämta sig. De nya sorterna växer fort och kommer visserligen att vara tillräckligt stora för att fällas efter sju år. Men de träd som är tre till fyra år ser små och tunna ut och det är tveksamt om de kommer att vara tillräckligt stora för att fällas efter sju år. De tål heller inte brand och översvämningar, som redan förstört drygt 400 ha, lika bra som de inhemska.

De nya trädsorterna är *Euchalyptus camaldulensis*, *Acacia menjium* och *Auricalae formis*. I grannlandet Indien är man numera tveksamma till dessa utländska trädsorter och planterar dem allt mindre medan de i princip är de enda sorterna

som Bangladesh planterar.

Ett exempel på hur lokalbefolkningen blir trakasserade får fallet med **Kasem**, en man från Mandi, bli.

Kasem kom cyklande genom skogen då en skogsvaktare arresterade honom. Han blev svårt misshandlad i häktet av en officer och fyra vakter. De tog tre tusen taka (ca 600 sv kr) och hans cykel. Under tiden som vakterna förberedde ett falskt mål mot honom lyckades han fly men blev senare tagen igen och tolv falska anklagelser drevs mot honom.

Upprepade gånger startar skogsdepartementet liknande falska rättsfall mot folk för att komma åt deras mark och på så sätt

tvinga på människorna *woodlot*-projektet.

Skogsdepartementet hade tröttnat på Kasem och människorna i hans by på grund av att de protesterat mot att deras land och by skulle tas till *woodlot*-projektet.

I kampen för att skydda skogen händer också en del positiva saker. En man vid namn **Delwar** försöker att skydda den sal-skog som ännu finns kvar på eget initiativ. Han är en medicinman, ört-doktor, och behöver plantorna till sin medicin som han samlar in från skogen. När han såg att skogen höggs ned för att ge plats åt kommersiella gummiplantager försökte han själv att skydda 406,25 ha skog.

Han vaktar skogen på heltid:

– Träden är som mina barn; jag är en bydoktor och jag vet vikten av att ha en naturlig skog i våra liv.

Delwar har konfronterats med dem som vill hugga ner de stora träden på hans lott.

– Om någon vill hugga ner träden måste de döda mig först.

Han är mycket respekterad i byn för sitt mod och kärlek till skogen. Den enda lönen han får för att skydda träden är de örtplantor han behöver till sin medicin.

Madhupurskogen hade tidigare minst 600 olika sorters plantor och träd, en del av dem medicinala. Nu har hans son blivit utsatt för falska anklagelser.

– De ser oss som ett hinder för deras illegala nedhuggning och förstörelse av skogen. Vi är vittne till hur de smugglar eftersom de illegala händelserna händer mitt framför våra ögon. Om vi blir ivägkörda kommer de inte att ha några vittnen till deras förstörelse av skogen.

Lofna Kladsdotter

Hindipressen utmanar och oroar tidningsdrakar

Indiens tidningsindustri har allt sedan kolonialtiden dominerats av stora engelskspråkiga dagstidningar. Etablerade drakar som Times of India och Indian Express har dock alltmer fått sina positioner utmanade av en press på indiska språk. Med hjälp av ny teknik, höjd läskunnighet och ett större politiskt medvetande bland befolkningen har de regionala tidningarna vuxit fenomenalt. Men dessa tidningar har också kritiserats för sin roll vid flera av de senaste årens våldsamma konflikter mellan hinduiska och muslimska grupper.

Vinod Shukla är chef för Dainik Jagran, "Det dagliga uppvaknandet", i Lucknow. Han visar runt i slitna och spartanskt inredda redaktionslokaler belägna på en ruffig bakgård i den en gång så praktfulla mogulstaden. Runt ett stort bord sitter journalister tillsammans och arbetar med dagens artiklar. Det finns inga skrivmaskiner på bordet, alla skriver för hand.

Modern teknologi

De första intrycken är dock lite missvisande. Dainik Jagran är en strikt marknadsmässigt skött tidning, producerad med modern teknologi. Journalisternas handskrivna manus skrivs in på dator – av särskild personal – i ett avskilt rum, isolerat för att skydda apparaterna från den dam-

– Tidningar på indiska språk har en nyckelroll i att forma det politiska uppvaknandet hos de nyligen läskunniga i vår demokrati, säger Mrinal Pande, chefredaktör på Dainik Hindustan.

miga asiatiska storstadsluften. Redaktionen är sammankopplad med huvudkontoret och övriga lokalredaktioner med fax och modem. Varje dag trycks första och sista sidan i fyrfärg.

– Vår filosofi är att ha maximal nyhetstäckning. Vi har 46 journalister här på redaktionen och ute i varje distrikt har vi en person som bevakar lokala händelser. Vi rapporterar tunga nyheter såväl som små, små händelser, säger Vinod Shukla och ber sin unga kvinnliga marknadschef hämta

den senaste statistiken över upplagor och annonsförsäljning.

Dainik Jagran är en av de hinditidningar i norra Indien som lyckats allra bäst. Mellan åren 1984 och 1990 ökade upplagan med 160 procent. Med huvudredaktion i industristaden Kanpur kommer Dainik Jagran ut i nio editioner från olika platser i Uttar Pradesh. Den sammanlagda upplagan passerar med god marginal en halv miljon exemplar dagligen.

– Vi är den ledande tidningen i Uttar Pradesh. Men för att behålla den positionen måste vi hela tiden förnya oss. För ett år sedan började vi publicera börskurserna, det hade ingen hinditidning gjort förut. Samtidigt har vi startat lokalbilagor som bladas in i den riktiga tidningen.

Den indiska tidningsbranschen är inte lättöverskådlig. Dagligen säljs 23 miljoner dagstidningar. Av dessa är inte mer än tre och en halv miljon på engelska, resten är skrivna på, i första hand, tolv stora indiska språk som använder sig av nio olika alfabet. Hindispråkiga tidningar är störst med en sammanlagd upplaga på drygt åtta miljoner exemplar.

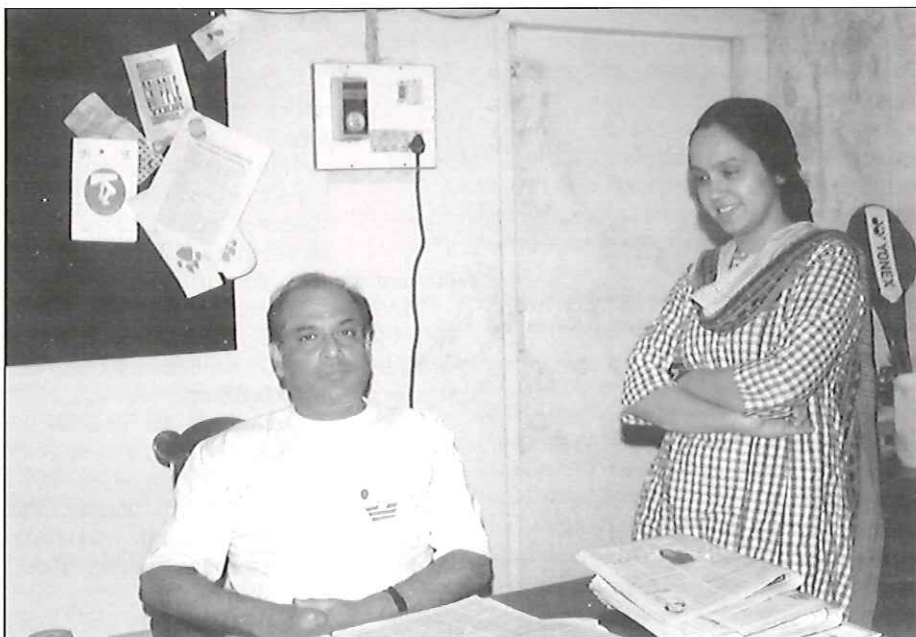
Når ut till alla

Med tanke på att den senaste folkräkningen hittade över 900 miljoner indier – varav 352 miljoner anses läskunniga – är kanske inte dessa upplagesiffror så väldigt imponerande. Men sedan slutet av 1970-talet har de sammanlagda upplagorna, och antalet tidningar, mot alla trender i större delen av världen, ökat stadigt.

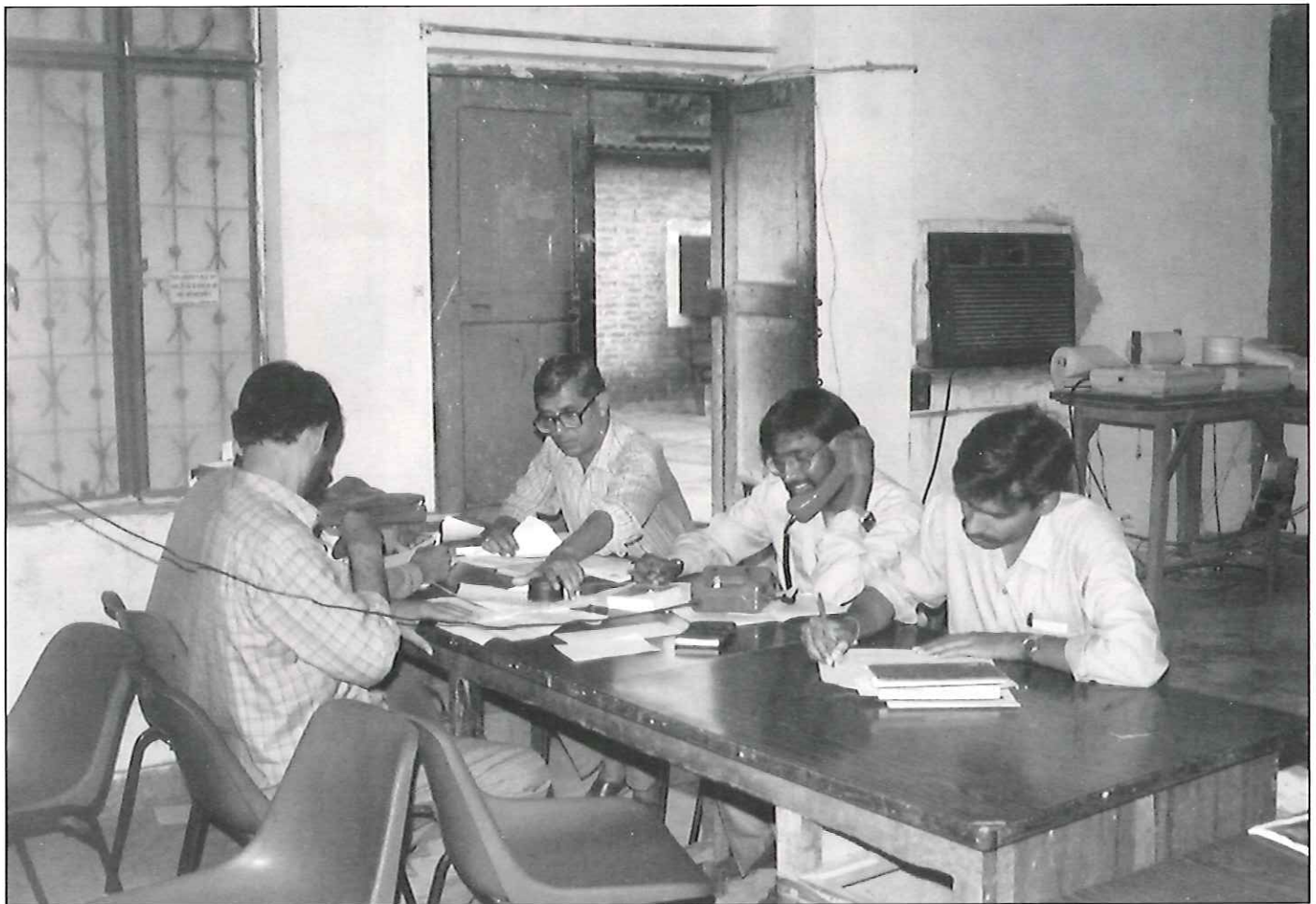
– Och varje exemplar av en tidning på ett indiskt språk läses av många människor, och läses för många som inte själva är läskunniga, säger Mrinal Pande, chefredaktör för Dainik Hindustan och en av Indiens mer kända journalister som skriver på hindi.

– Det är tidningarna på hindi och andra indiska språk som verkligen når ut till alla samhällsgrupper och som avgör människors politiska åsikter. Dessa tidningar har en nyckelroll i att forma det politiska uppvaknandet hos de nyligen läskunniga i vår indiska demokrati.

Statusmässigt är det dock ett stort avstånd mellan tidningar skrivna på engelska och de som kommer ut på indiska språk, menar Mrinal Pande. Trots att det snart är ett halvt sekel sedan engelsmännen lämnade Indien är engelskan fortfarande förknippad med välstånd och makt. Hon illustrerar

Hindispråkiga tidningar har ökat sina upplagor enormt under 1980-talet. Vinod Shukla och Sona Avasti är redaktör respektive marknadschef på Lucknow-utgåvan av Dainik Jagran, en av de tidningar som lyckats allra bäst.

Många av de regionala tidningarna är fullt datoriserade. Trots det föredrar journalisterna oftast att skriva sina artiklar för hand.

med förhållandet på sitt eget tidningshus som också ger ut den engelskspråkiga, och i upplaga ungefär lika stora, Hindustan Times.

– Relationen mellan oss är som mellan söner och döttrar i en hinduisk familj. Vi har samma föräldrar men döttrarna – vi den hindispråkiga tidningen – har ingen del i familjeförmögenheten.

– På grund av denna anglosaxiska skevhet går 50 procent av hela annonskakan i Indien till den engelskspråkiga pressen som bara är en bråkdel så stor som den icke engelskspråkiga. Bara de som pratar engelska betraktas som konsumenter. Därför kan engelska tidningar hålla dubbelt så höga annonspriser och de bästa annonssäljarna jobbar där.

Guldkalvar

Dainik Hindustan är en så kallad nationell hinditidning som ges ut från Delhi men har ambitionen att innehålla nyheter med intresse för hela landet.

En tidning av denna typ riktar sig främst till en välutbildad elit och det ligger därför nära till hands att mäta sig med den engelskspråkiga pressen.

För en stor del av den icke engelskspråkiga pressen är emellertid den lägre prestige en lätt börda att bära. Regionala tidningar som ges ut av privata, för det mesta familjeägda, förlag utanför de största stä-

derna är nämligen ofta guldkalvar – Dainik Jagran är ett sådant exempel. Det är denna press, snarare än den nationella, som har vunnit nya läsare under 1980-talet. För annonsörerna har det i längden varit omöjligt att bortse från att den förkrossande majoritet som inte talar engelska och bor utanför de stora metropolerna faktiskt svarar för en stor del av konsumtionen.

Mer marknadsmässigt och professionellt skötta tidningar är säkert, liksom förbättrad teknologi och ökad läskunnighet, orsaker till hindipressens framgångar. Men både Mrinal Pande i Dehli och Vinod Shukla i Lucknow framhåller ytterligare en förklaring: det finns ett ökat politiskt intresse som sprider sig bland stora grupper i samhället.

– Ett intressant förhållande är att största andelen tidningar köps i delstater som är relativt fattiga. I de mer välmående delstaterna Punjab och Haryana köper folk färre tidningar än människor med begränsade resurser i Maharashtra, Västbengalen, Bihar och Uttar Pradesh. Gemensamt för de senare delstaterna är att de varit politiskt mycket turbulenta, säger Mrinal Pande.

– Vår betydelse i att forma människors medvetande är enormt. Vi skriver på ett språk människor förstår, vi vet vad folk vill ha, hur de tänker och vad de vill göra. Vi finns på landsbygden och där finns också 80 procent av väljarna i det här landet, sä-

ger Vinod Shukla.

Men här ligger naturligtvis också risken med den regionala pressen i Indien. Allt som oftast har den beskyllts för att vara politiskt ansvarslös och populistisk.

Masshysteri

I samband med religiösa oroligheter har hinditidningarna framstått som partiska, på de hinduiska nationalisternas sida. The Press Council, den myndighet som övervakar pressen, har vid flera tillfällen anklagat vissa tidningar för att med ogrundade rykten och överdrifter framkalla masshysteri och förvärra oroligheter.

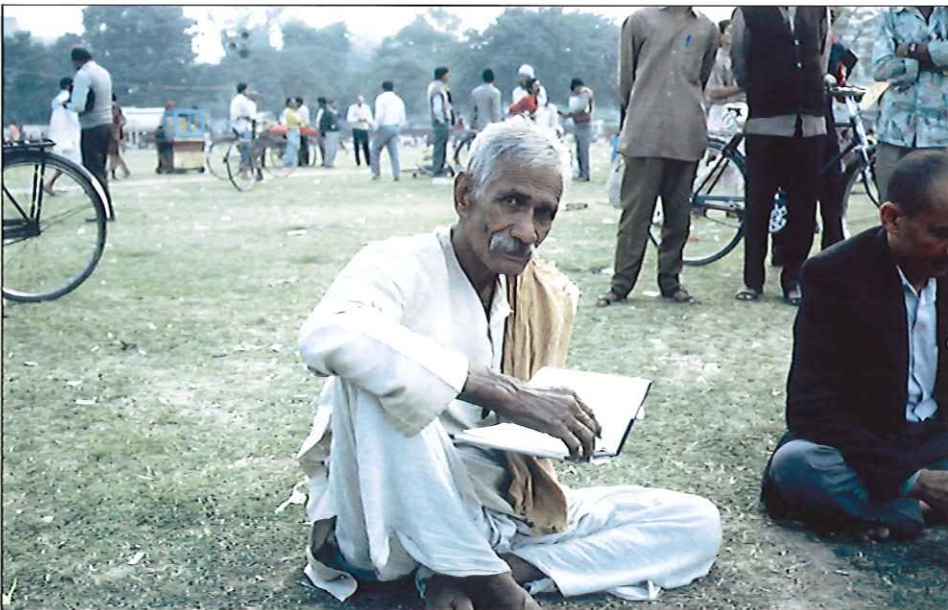
Exemplen är många, framför allt i rapporteringen från de olika händelserna kring moskén Babri Masjid i Ayodhya under åren 1990 till 1992. Hinditidningarna bar då ofta sensationslystna rubriker och innehöll kraftigt överdrivna siffror på antalet döda och skadade i oroligheterna.

– Låt säga att vi ibland har överdrivit saker och ting. Våra journalister finns där ute när saker händer. De blir berörda av mobbens känslor och det reflekteras i vad de skriver. Det är för att vi är delaktiga i människors känslor som vi anklagas för att vara partiska, säger Vinod Shukla.

**Text och foto:
Per Ståhlberg**

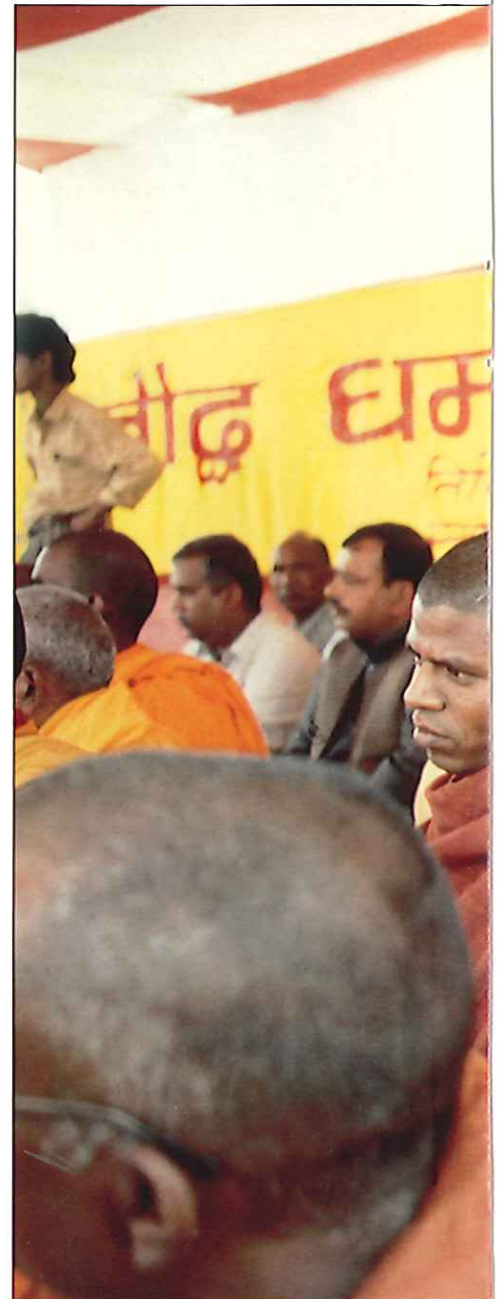
Buddhismen växer åter i Indien

– omvändelse erbjuder vardagstro och protest

Dvarka Mahto från utkanten av Patna har slagit sig ned lite i enskildhet på Gandhi Maidan-fältet för att läsa i *Buddha and His Dhamma*.

Foto: PER STÅHLBERG

Buddhistmunkarna följer omvändelseceremoni

I dag frigör vi oss från hinduismens religiösa slaveri. Nu måste munkarna komma ut ur klostren. Vi uppmanar dem – sprid buddhism till folk i byarna!

Polisinspektören och daliten **Maiku Ram** är mannen bakom dagens omvändelse. Från scenen, inramad av buddhistiska flaggor, håller han ett eldigt tal till massan. Kameramännen trängs för att få en bra bild.

Just nedanför scenen sitter pressen och strax intill de speciellt inbjudna. Här finns företrädare för många politiska partier och Janata Dal-politikern **Bhagwan Singh** är ett givet fotoobjekt när han anländer tillsammans med sina livvakter – flera är utrustade med gevär i ena handen och popcornpåse i den andra.

Omvändelsen

Gandhi Maidan är ett stort fält i centrala Patna, och här har man spänt upp ett öppet tält för de som kommit långväga. Budd-

I dagens Indien har många daliter, f d "oberörbara", valt buddhismen. Det är en vardagstro för dem, och samtidigt ett ställningstagande emot hinduismen. För snart fyrtio år sedan, 1956, ägde en stor buddhistisk omvändelse rum i Nagpur (Maharashtra). Omvändelsen leddes av **B.R. Ambedkar** (1891-1956), daliternas förgrundsfigur, och resulterade i att buddhisterna runt om i Indien ökade med tre miljoner. Ambedkarismen har kommit att bli en egen form av buddhism, och den centrala skriften är *The Buddha and His Dhamma*.

Daliterna fortsätter att omvända sig, under såväl mindre ceremonier som större tillställningar, och de senare väcker alltid uppståndelse – gensvar såväl som protester. I december för ett år sedan kom mellan fem- och tiotusen daliter, till Bihars huvudstad Patna för att avlägga Ambedkars omvändelselöften. (För en bakgrund till dalitrörelsen och fakta om deras ideologiske fader Ambedkar se SYDASIEN 4/1992).

hismunkar, kvinnor, män och barn, äldre och yngre – här samsas de om platsen för att laga sin mat eller lägga ut sin filt för att vila. Längs den andra långsidan av fältet finns bokstånd för de som vill lära sig mer om buddhismen eller Ambedkar. Även en muslimsk grupp har satt upp ett stånd för att sälja sina skrifter.

Fältet är fyllt med folk, och många har tagit av sig skorna och satt sig tillrätta på marken. Längst fram sitter kvinnor och barn i egna grupper och männen för sig, men längre bak är det mera blandat.

Några har försökt dra sig undan lite enskilt för att läsa dagstidningen eller någon nyin-

in från scenen.

Foto: Per Ståhlberg

köpt bok. För den som blir hungrig men inte själv vill laga sin mat, finns det matstånd med smårätter och te.

Dagen som har börjat med två tysta minuter till minne av Ambedkar fylls med tal. **Bhante Surai Sesai**, en kontroversiell munk från Nagpur med ursprung i Japan inleder. Han har blivit känd bland daliter för sitt krav på att ledningen för templet i Bodhgaya, staden där Buddha nådde upplysningen, ska överlämnas till buddhistmunkar. Nu är det enligt Bhante Surai Sasai ockuperat av hinduer.

Den provokative redaktören för *Dalit Voice* i Bangalore, **V T Rajshekar**, har också kommit för att omvända sig i Patna.

– Vi är beredda att möta brahmanerna man mot man, kvinna mot kvinna.

Kastkriget har redan börjat, och det bereder vägen för socialism i det här landet, förutspådde han i sitt tal.

Själva omvändelseceremonin pågår om-

kring en halvtimme och leds av **Bhante Gyaneshwar**, en munk med burmesiskt ursprung. De som vill delta reser sig upp, för samman händerna, och tillsammans med honom bekänner de högt att de antar buddhismen.

Motpropaganda

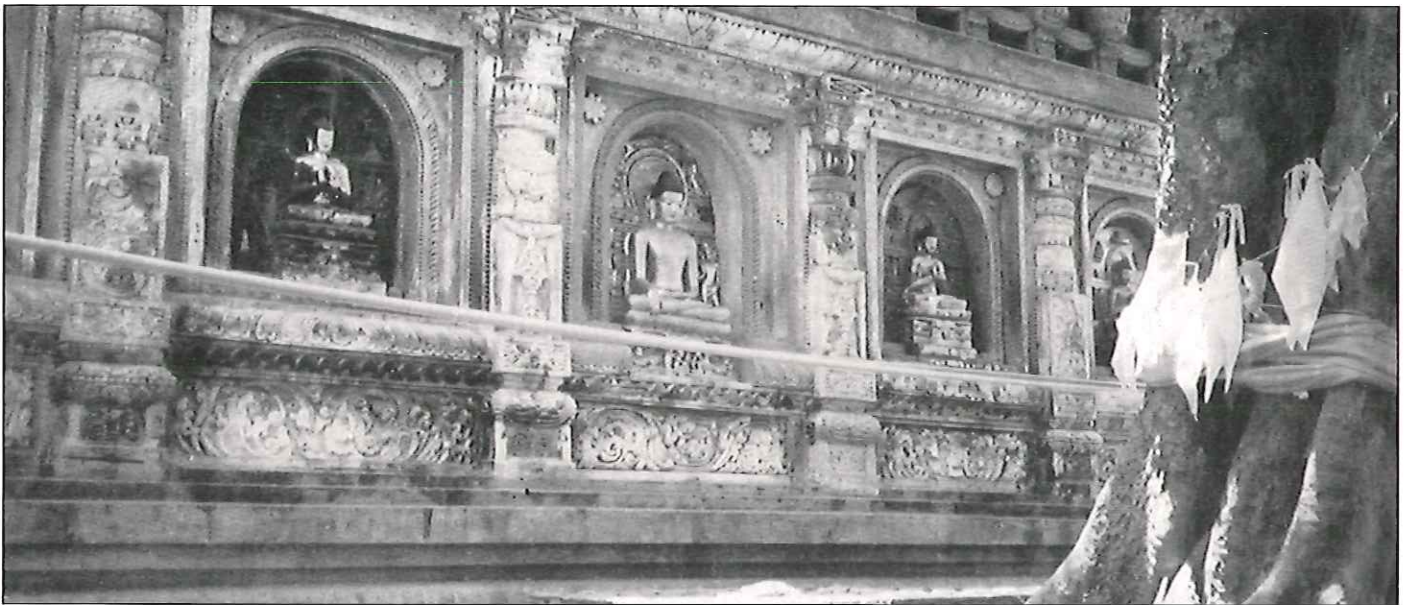
Dagen före omvändelsen kunde man hitta en lång annons i Patnas dagstidningar med rubriken Omvändelse: Några frågor. Företträdare för hinduismen hade köpt annonsplats på första sidan i alla lokala hindispråkiga tidningar. I åtta punkter varnar annonsen för buddhismen och dess orättvisor, och poängterar att Buddha själv trodde på kasthierarkin.

Därefter vänder sig annonsen till administrationen och frågar hur de kan upplåta en allmän plats, Gandhi Maidan i Patna, för en omvändelse till buddhismen. Slutligen uppmanas de egna anhängarna att samlas i Mahavir

mandir, templet tillägnat apguden Hanuman, klockan 17.00 samma dag för att diskutera framtida program och konsekvenserna av en omvändelse.

Rädslan från hinduernas sida är inte utan grund. Buddhismen är för daliterna lika mycket ett avståndstagande och en misstro mot någonting, som det är en tro på, och omvändelse till en ny livsåskådning. De första åtta av de omvändelselöften som reciterades i Gandhi Maidan (skrivna av Ambedkar för omvändelsen 1956) är i negerad form och innehållet är att ta avstånd från tron på hindugudar och en hinduistisk livsfilosofi. Resterande fjorton löften handlar om buddhismen och det som hör samman med en sådan tro.

De daliter som omvänder sig till buddhismen markerar alltså att de tar avstånd från hinduismen. I samband med att de berättar att de är buddhister förklarar de ofta att de inte tror på kastsystemet, att de inte tror på hin-

Buddhastatyer invid Upplysningens träd, i Bodhgaya. Platsen där man tror att Siddharta Gautama nådde upplysning, och blev en Buddha. I dag en konflikthärd, då nyomvända indiska buddhister kräver att få full kontroll över templet i Bodhgaya. I dag sker också en hinduisk kult i templet – Buddha anses av hinduer vara guden Vishnus nionde inkarnation. Foto: HAMISH McDONALD

dugudar, att de inte tror på brahmanernas överhöghet o s v. Först därefter berättar de att de har en tro på jämlikhet och på en buddhistisk rationell livsfilosofi.

Vad menar de då med buddhism och rationell livsåskådning?

Ny inriktning

I samband med omvändelsen i Patna träffade jag N K Uke som sedan lång tid tillbaka är buddhist och Ambedkarit. Han är sedan elva år tillbaka pensionerad från en statlig tjänst och numera bosatt i New Delhi tillsammans med sin fru.

Uke blev sänd till London för utbildning 1945 tillsammans med tjugo andra studenter, genom ett program för eftersatta kastgrupper. När han kom tillbaka till Indien gifte han sig med Kamal, och bröllopsceremonin bevitnades av ingen mindre än Ambedkar själv, berättar han stolt.

Skiljer sig då Uke som Ambedkarit från andra buddhister? Jag frågar om han tillhör mahayana, hinayana eller någon annan buddhistisk skola.

– Det finns så många olika fraktioner av buddhism, men Ambedkar har gett oss ett enkelt sätt att pröva om ett uttalande är buddhistiskt eller inte. Om du tycker att något är irrationellt så skulle Buddha aldrig ha sagt det. Så på det sättet är jag är inte bara buddhist utan också Ambedkarit. Ambedkar har gett en ny inriktning åt buddhismen.

Tänkandets frihet

Med få undantag är de flesta daliter inte särskilt intresserade av skillnader och lik-

Tillsammans bekänner daliterna att de antar buddhismen.

Foto: Eva-Maria Hardtmann

heter mellan olika buddhistiska skolor, och inte heller av detaljer i buddhistiska ritualer och ceremonier. Som Uke anser de sig ta fasta på Buddhas ord, såsom de har tolkats av Ambedkar.

Många daliter svarar jakande på frågan om de är buddhister, men de har inget speciellt tillfälle att hänvisa till när de omvände sig. Svaret blir ofta att de som daliter alltid har varit buddhister, och därmed inte behöver omvända sig. Tankegången, också den hämtad från Ambedkar, är att de redan på Ashokas tid (200-talet f.Kr.) var buddhister, men senare blev förtryckta av hinduerna och därmed inte kunde utöva sin tro.

Uke vill ha ett samhälle där det finns en tänkandets frihet och mindre av blind tro.

– Jag skulle vilja att människor blev ateister. Många problem i den här världen utgår från en föreställning om Gud. En gång i tiden fyllde kanske tron en funktion, för att ge tillfällig lindring, men idag ställer den främst till skada. Vi måste undersöka allting med vårt eget förnuft och vår egen

erfarenhet.

Ett av de största problemen i Indien är hjältedyrkan, anser Uke, och det inkluderar även dyrkan av Buddha och Ambedkar. Han berättar att till skillnad från många andra buddhister böjer han sig aldrig ned inför en buddhastaty.

– Jag står bara tyst en liten stund. Var och en måste bli sitt eget ljus.

Även om Uke verkar ha skapat sig en egen uppfattning och inte leds av en blind auktoritets-tro, så refererar han ofta till Ambedkar och hans skrift *Buddha and His Dhamma*, som han kallar buddhisternas nya testamente.

Buddha and His Dhamma är den bok som fått störst spridning bland daliter, och många har aldrig haft tillgång till någon annan buddhistisk skrift.

Ambedkariternas bibel

Boken är spridd eftersom Ambedkar har gett tolkningar utifrån dagens samhälle, med ett språk som alla kan förstå, menar Uke. Den är upplagd i nummerade verser, som en helig skrift, och det centrala är dhamma.

Trots att dalitrörelsen präglas av en anti-hinduism, som ibland framstår som en direkt konfrontationsideologi, så propagerar rörelsens aktivister lika ofta förståelse över religionernas och grupptillhörighetens gränser, något som verkar motsägelsefullt. Uke ser däremot ingen motsättning här, utan uppfattar det som två sidor av samma mynt i Ambedkars lära att vara emot hinduismen och kastsystemet och för en förståelse över kastgränser och religionsgränser.

Det finns grundläggande skillnader mel-

lan Buddhas dhamma och religion i västerländsk bemärkelse, enligt Ambedkar. Religion är i första hand något personligt, medan dhamma är socialt och handlar om de rätta relationerna mellan människor. "En ensam människa behöver inte dhamma, men när två människor lever i en relation måste de hitta en plats för dhamma" skriver han i skriften.

Varför är då dhamma så nödvändig för samhället frågar han vidare, och svarar att enligt Buddha består dhamma av två delar, för det första prajna, förståelse och för det andra karuna, kärlek. Utan dessa två hörnstenar kan ett samhälle varken leva eller växa, enligt Ambedkar. "Så gammalt, ändå så modernt [...] så ursprungligt samtidigt så äkta. Inte lånat från någon, samtidigt så sant. En unik blandning av prajna och karuna är Buddhas dhamma", skriver Ambedkar.

För sitt eget bästa

Syftet med religionen är att förklara ursprunget till världen, skriver Ambedkar i sin skrift, medan dhammas syfte är att omstrukturera världen. Religionen säger att du ska vara god mot din nästa eftersom ni båda är Guds barn.

Moralen i dhamma uppstår däremot ur den direkta nödvändigheten för människor att älska varandra. Det behöver inte sanktioneras av Gud och det är inte för att Gud kräver det som människan måste ha en moral. Det är för sitt eget bästa som en män-

Bok 4 del 1 § 6

37. Gruppställningen leder till stratifiering av klasser. De som är herrar förblir herrar och de som är födda slavar förblir slavar. Ägare förblir ägare och arbetare förblir arbetare. De privilegierade förblir privilegierade och tjänare förblir tjänare.

38. Detta betyder att det kan vara frihet för vissa men inte för alla. Detta betyder att det kan vara jämlikhet för några få, men inte för majoriteten.

39. Vad är botemedlet? Den enda lösningen ligger i att göra förbrödning universellt verksam.

40. Vad är förbrödning? Det är inget annat än människors brödraskap som är ett annat namn för moral.

41. Det är därför som Buddha predikade att dhamma är moral och liksom dhamma är moralen helig.

(Ambedkar, B.R. 1991 [1957] *The Buddha and His Dhamma*. Bombay: Siddharth Publications. Översättning E-M Hardtmann)

niska måste älska en annan.

Nu är det så att det också finns anti-social moral, menar Ambedkar vidare. Det

finns en moral bland affärsmän och kastfränder t.ex, men den moralen är exklusiv. Det är en moral för att skydda ett gruppintresse. Därför är det viktigt att ett samhälle har gemensamma ideal, och att dessa är heliga. Helig innebär att ingen kan våldföra sig på dem.

Även om det finns buddhistiska organisationer med Ambedkars förtecken, så är buddhismen för de flesta daliter först och främst en vardagshållning som inte kräver den lärdes djupare kunskaper. Vad daliterna tar fasta på är buddhismens jämlikhetsideal, och Ambedkars skrift tycker de flesta är en tillräcklig ledstjärna för vardagslivet. Det är samtidigt viktigt att hålla i minnet att många av de daliter som omvänder sig vare sig har läst *Buddha and His Dhamma* eller någon annan buddhistisk skrift.

Tidigare var omvändelse till buddhismen ett defensivt steg bort ifrån oberörbarhet. Idag betyder det något mer att konvertera. Det är ett ställningstagande inte bara bort ifrån, utan emot hinduismen. Därför är också reaktionerna från hinduföreträdare starkare idag när daliterna inte längre är i försvarsposition. Omvändelse till buddhismen har kommit att bli lika med offensiv kritik mot hinduismen som helhet.

Eva-Maria Hardtmann

Danska gravstenar i Serampore

Serampore heter en liten stad 25 kilometer norr om Calcutta vid floden Hooglys vänstra strand. Vid en första anblick kan man lätt tro att Serampore är en ointressant sovstad på den bengaliska landsbygden men det är fel. Går man in i gränderna ser man minnen från dansk kolonialhistoria...

Det är en märklig känsla att gå runt i den lilla idylliska staden och se vad som finns kvar från danskarnas framfart för 200 år sedan. Då hette staden Fredriksnagore efter danske kungen Fredrik V.

Kolonins blomstringstid blev kort och intensiv. Närvaron av det brittiska ostindiska kompaniet och dess starka ställning i Bengalen gjorde att danskarna aldrig kom i gång på riktigt med handeln av opium och salpeter. 1845 såldes alla danska kolonier till England för 125 000 pund. Kolonialepoken tog slut men minnena finns kvar.

De flesta av 17- och 1800-talshusen ligger längs den skuggiga promenadgatan vid Hoogly. I flera av de stora husen finner man idag jutfabriker med egna lastkajer och lyftkranar. Det är lätt att förstå varför så många länder skaffade kolonier vid floden. De som kontrollerar floden dominerar ock-

så handeln.

I det hus som idag är domstolen i Serampore bodde då den danske guvernören. Framför guvernörens bungalow med dess sex knallvita pelare ligger ett stort öppet område med sönderbränt gult gräs men detta hindrar inte smågrabbarna från att spela cricket.

Just här marscherade de danska trupperna. Idag springer det istället omkring advokater, deras klienter och springpojkar i den danska kolonins hjärta; Dansborg. Endast ett stenkast från Dansborg står den ståtliga kyrkan St. Olaves från 1805. En stor grågul dyster kyrka som är helt igombomrad förutom på söndagar.

Ovanpå ingången kan man klart urskilja kung Kristian den 7:e monogram. Alldeles utanför kyrkan i en liten park står det 10 kanoner snyggt uppradade. På minnestavlan kan man bland annat läsa följande: "Trots kolonins fattigdom hade den ett rykte om sig att vara en plats av stor charm och renlighet" ...

Om man fortsätter in i de trånga gränderna bakom Dansborg kommer man till slut fram till danska kyrkogården. Kyrkogården är i ett bedrövligt skick. Lokalbor använder gravstenarna till för att

hänga upp kodynga på för snabbtorkning i solskenet. Onekligen en deprimerande syn att se förhållandena här, men man kan ändå läsa texten på några av de stympade gravstenarna.

Den viktigaste av dem tillhör Olav Bie, Fredriksnagores guvernör under många år. På gravstenen kan man läsa att överstelöjtnant Bie var född i Trondheim 1733 och dog i kolonin 1805. Han kom att spela en viktig roll i den kristna missionen i Bengalen då han tillät 6 missionärer att slå sig ned i Fredriksnagore under den danska kungens beskydd. En av dessa missionärer, William Carey, grundade 1819 Serampore College som idag är ett stort teologiskt lärocenter.

Fredriksnagore kanske blev ett ekonomiskt misslyckande för Danmark men minnena lever kvar i de kolonialgrå byggnaderna och i historien. Idag är ett staden ett viktigt lärocenter med olika undervisningsnivåer tack vare danskarnas beskyddande vingar för 190 år sedan.

Med Bengalens snabba lokaltåg förflytar man sig snabbt från danska kolonialäventyr till Calcuttas storstadspuls...

Jan-Erik Karlsson

Våld och fusk på indiska schemat

De optimistiska författarna till den indiska konstitutionen föreskrev 1950 att den indiska staten skulle sträva efter att inom tio år bereda fri och obligatorisk undervisning för alla barn under 14 år.

Nu har det snart gått 45 år sedan de första euforiska åren av Indiens självständighet, men fortfarande är bara drygt hälften av Indiens befolkning läskunnig.

Detta är i första hand berättelsen om hur den indiska skolan ter sig för de miljontals barn som faktiskt trots allt går i skolan.

Det är berättelsen om en skola som, med några få lysande undantag, präglas av brutalitet, föråldrad och en snedvriden pedagogik, oblyg kommersialism och frustreerade, korruperade lärare.

Nioåriga Dinesh vaggas sakta fram och tillbaka medan han med entonig röst rabblar den text han är i färd med att memorera från sin illa hanterade samhällskunskapsbok. Hans tunga snubblar över de långa, krångliga sanskritorden. Det är snart dags för de årliga slutexamina och Dinesh, som gått igenom samma eldprov sedan han började skolan som treåring, vet vad det gäller. Frågorna på provet kommer att tas från frågorna i läroboken, fröken har dikterat svaren direkt ur boken och Dinesh har samvetsgrant skrivit ner dem i sin anteckningsbok, eller *copy-book* som det så riktigt heter i Indien. Nu återstår bara att lära sig alla svaren utantill så att han utan att slösa tid på onödigt tänkande kan rapa upp dem orlagrant på provet.

Frenetiskt memorerande

Sushma går andra året på universitetet. Hon studerar till en B. A. (*Bachelor of Arts*) och engelska är ett av hennes ämnen. Hon har läst engelska sen första klass men efter 12 år klarar hon fortfarande inte av att läsa ens den enklaste novell på engelska, än mindre att uttrycka sig muntligt eller skriftligt. Universitetskursen är utformad efter klassiskt brittiskt mönster och kräver av Sushma att hon ska läsa drama av Shakespeare, poesi av Byron och romaner av Jane Austen. Hur löser Sushma detta? Som hon alltid har gjort: hon har en privatlärare som dikterar svaren på de oftast förekommande examensfrågorna för henne, och Sushma fyller sida upp och sida ner i ett tjockt anteckningsblock med långa litterära analyser som hon knappt förstår ett ord av, men som hon, frenetiskt gungande med överkroppen, memorerar för att me-

kaniskt kunna upprepa dem på skrivningen.

Både Dinesh och Sushma är produkter av ett fossiliserat pedagogik- och inlärnings-system som har sina rötter dels i det urgamla traditionella indiska utbildningssystemet och dels i det europeiska system som infördes i Indien av briter under 1800-talet. Kvalificerad utbildning i det traditionella Indien var förbehållen pojkar från de tre högsta klassiska kasterna (*varna*), men monopoliserades i praktiken i hög grad av brahminer. Utbildningen gick till största delen ut på att memorera ett urval av Indiens oräkneliga heliga skrifter, *shastra*, som länge fördes vidare muntligen just på detta sätt, innan de skrevs ned. Engelmännen introducerade västerländsk formell utbildning, med all dess examina och utbildningsgrader, i Indien med den uttalande avsikten att skapa en inhemsk klass av lägre tjänstemän och byråkrater, föraktfullt kallade *babus*, att hjälpa dem med administreringen av det väldiga landet.

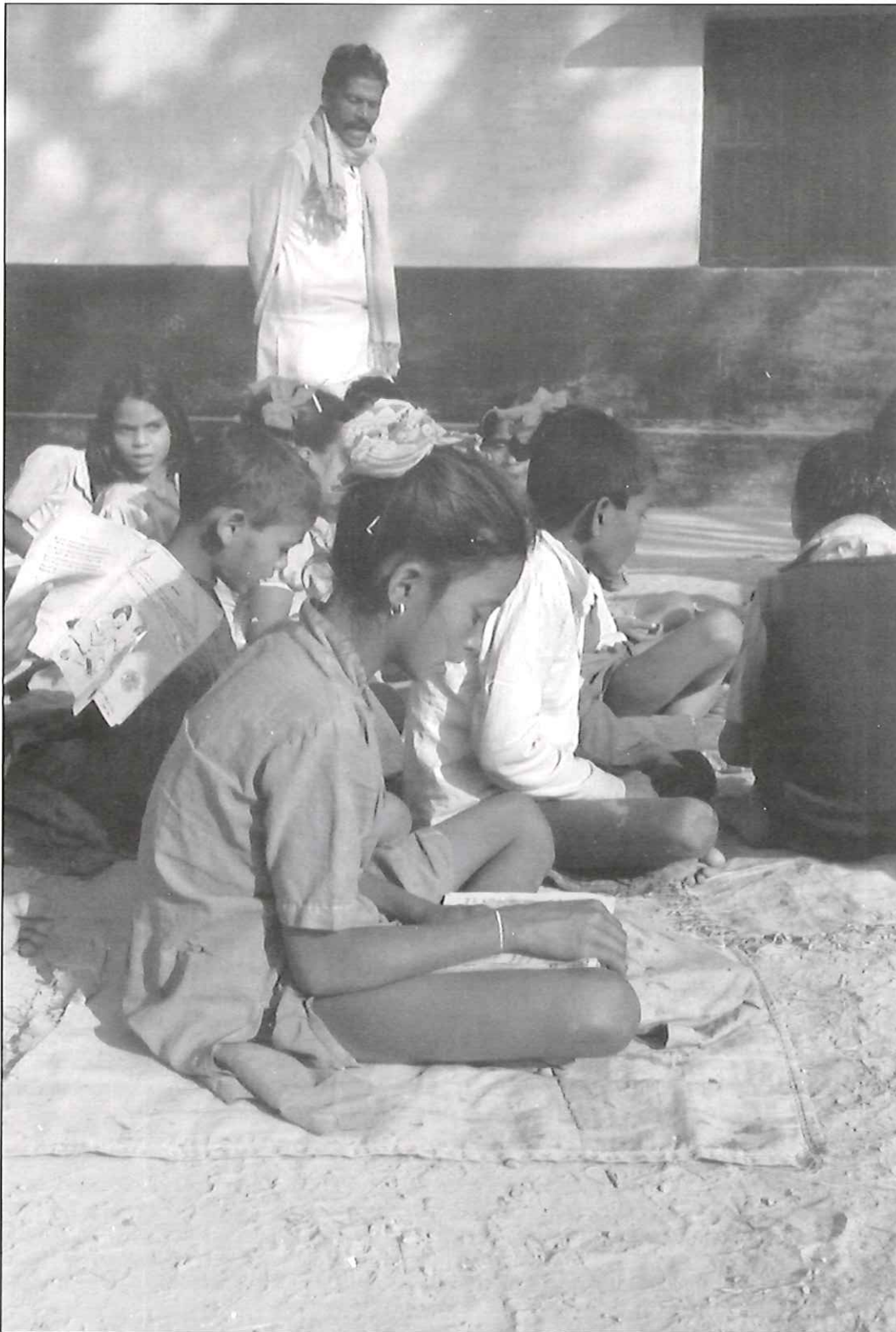
Femåriga Kalpna ler tappert trots beskedet att hon får gå om ett år i Kindergarten. Kommer hon att bli en av de många som inte orkar fortsätta skolan?

Det låg knappast i engelsmännens intresse att uppmuntra naturvetenskap och teknik. Helt naturligt var det rent litterära kunskaper som kom att dominera, och ut- och inlärningsmetoderna var lika primitiva som i övriga världen för hundra år sedan. Pedagogiken i Indien verkar ha stannat kvar på en 1800-talsnivå. De så kallade *shastri-* och *babutraditionerna* dominerar fortfarande all undervisning, som är hårt centralt styrd, starkt läroboksbunden och helt inriktad på tanklöst memorerande av fakta inför de årligen återkommande examina. Inte ens konsten slipper undan för här rättas till och med barnens teckningar. Shabnams teckning är rätt men Madhuris teckning är fel. Hur kan en teckning vara fel?

Underkänd femåring

Kalpna sitter med nedböjt huvud och med tårarna trillande nerför kinderna. Det är sista dagen i skolan före sommarlovet och alla barnen utom Kalpna och tre andra olycksbarn har fått sina betyg och gått hem. Kalpna har inte fått sitt betyg än och fast hon bara är fem år och just har gått ur Upper kindergartan, det andra förskoleåret före första klass, vet hon vad det betyder. Hon har blivit underkänd på proven och måste gå om ett år.

Den indiska skolan är en tuff och hård kamp för tillvaron. Kalpna är bara ett av dess många offer. Här slås de svaga, de som har svårt för att lära sig, eller inte har den mentala styrkan att stå emot lärarnas fysiska och psykiska terror, eller vars föräldrar inte har råd att hålla en privatlärare eller muta lärarna, snart ut och bara de starkaste barnen överlever. Andelen så kallade *drop-outs*, barn som slutar skolan i förtid,

*"Say after me, please"!
Magistern säger före och barnen repeterar.
Den indiska skolan är inte känd för sina pedagogiska kvaliteter. Tvärtom. Fusk och misshandel – både av lärare och elever – är vanliga ingredienser i undervisningen.*

inte fuska på proven, för oss är ju lärarna inte rädda för. Men pojkarna behöver inte plugga någonting. De har med sig alla böckerna till provet och skriver svaren direkt ur boken. Lärarna vågar inte säga något för de vet att då får de stryk. Det var bara en lärare på mitt senaste prov som hade modet att stoppa en av pojkarna. Pojken blev alldeles rasande och lovade att han skulle gå hem till läraren och bryta alla ben i kroppen på honom. Och det gjorde han också".

Copying, som det kallas, är ett mycket allvarligt problem på den indiska skolans högre stadier. Det innebär helt enkelt att eleverna tar med sig sina böcker till proven och mitt framför ögonen på lärarna kopierar svaren direkt ur boken. *Mass-copying* betyder att hela klasser eller hela skolor av elever gör gemensam sak och solidariskt fuskar tillsammans. Den ensamma lärare som ska vakta en skrivning för ett hundratal elever på landsbygden förstår vinken när en elev demonstrativt placerar en stor kniv bredvid böckerna på bänken. Många indiska barn lär sig tidigt att fusk är det enda som kan klara dem genom skolan. Det fuskas rutinmässigt på alla prov och lärarna står antingen maktlösa eller hjälper ännu oftare själva

är skrämmande hög i Indien. Nära hälften av de barn som börjar skolan hoppar av under något av de första åren, och orsaken är inte bara att deras arbete behövs i hemmet, som det brukar heta. Verkligheten är den, att det är bara genom att antingen vara mer än genomsnittligt begåvad och intelligent, eller genom fusk och mutor, som ett indiskt barn kan klara sig från att gå under i skolan.

Det finns ingen bestämd ålder för barn att börja skolan. Alltifrån nätt och jämnt treåriga till tioåriga eller äldre barn börjar skolan, beroende på när deras föräldrar kommer på den ljusa idén. Tendensen är

dock att allt yngre barn sätts i skolan av statusjagande föräldrar. Det har gått så långt att oroliga barnpsykologer för ett halvår sedan övertalade politikerna i Delhi att sätta en under åldersgräns för skolgång i staden på fyra år. Resultatet blev ett ramaskri från upprörda föräldrar vars småtingar efter stor möda och under höga kostnader klarat inträdesproven till prestigefyllda skolor. Politikerna blev tvungna att retirera.

Bhaswati läser till en "*M.Mus.*" (*Master of Music*) på universitetet. Hon berättar: "Vi flickor måste plugga hårt. Vi kan

hjärtligen till genom att avslöja de rätta svaren för dem som kan betala.

Kontroversiell lag

I ett drastiskt försök att stoppa *copying* införde delstatsregeringen i Uttar Pradesh 1992 en mycket kontroversiell lag som gjorde fusk på examina till ett brott straffbart med fängelse. Poliserna placerades ut på alla examenscentra för att se till att lagen efterlevdes. Det blev en svår provtid för studenterna. Varje dag utspelades tragiska scener när gråtande flickor och pojkar fördes bort i handbojor av stränga polis- ➤

konstaplar. Mer än 25 000 elever arresterades för fusk och på vissa skolor godkändes inte en enda elev det året. De hade ju inte kunnat fuska! Nästa år avskaffades lagen av den nya regering som kom till makten mycket just tack vare sitt vallöfte att slopa denna *anti-copying law*.

Fröken sitter och stickar

"Vår engelskafröken brukar komma in och skriva upp några frågor på tavlan eller tala om några sidor vi ska läsa i boken. Sen sätter hon sig i ett hörn och stickar och bryr sig inte ett dugg om vad som händer i klassen. Vi är 75 flickor och det blir ett fasligt oväsen. De andra lärarna är likadana". Det är Farzana, elev i tionde klass i en stor privat flickskola som berättar. Arti, som går i sjätte klass i en annan stor flickskola, har liknande erfarenheter: "Vår musiklärare har inte kommit till lektionen en enda gång i år. Många andra lärare kommer bara ibland. De sitter hellre kvar i lärarrummet och skvallrar och dricker te. Det är inte förrän det är två veckor kvar till proven som alla lärare kommer till sina lektioner och snabbt rusar igenom hela kursen för ett halvår".

Lärarskolk är epidemiskt i indiska skolor. Statliga skolor är värst utsatta, men även i privata skolor är det vanligt att lärare kommer till skolan bara för att signera närvaroregistret och sedan ger blanka tusan i att gå till sina lektioner. Det är möjligt att många lärare en gång i tiden var genuint intresserade av att undervisa, men vilken lärare som helst kan tappa sugen av att tvingas undervisa sex olika klasser på 70 eller fler elever, för att inte tala om av det materiella armod som råder i de flesta indiska skolor.

I statliga såväl som i privata skolor är klasserna stora, ibland på över 100 elever, delvis av nödtvång, delvis av girighet. De styvmoderligt behandlade statliga skolorna och klassrummen räcker inte till för alla barn som vill gå i skolan, därför är klasserna där överfulla. I de privata skolorna är det

ägarnas önskan att tjäna så mycket pengar som möjligt som gör att eleverna sitter som packade sillar i de trånga träbänkarna.

Eftersom barnen knappast lär sig något i skolan blir många barn tvungna att ta privatundervisning, *tuition*, efter skolan. Många lärare tjänar storkovan på att undervisa samma barn hemma hos sig som de egentligen borde ha undervisat under dagen i skolan. Så kallade *coaching-institutes* och *tuition-centres*, föraktfullt även kallade *teaching-shops*, som specialiserar sig på att *coacha*, det vill säga ge privatundervisning

nu enskilda individer eller affärsföretag som öppnar skolor i den illa dolda avsikten att kapitalisera på statens oförmåga att ge utbildning åt alla som vill ha. I dessa affärsskolor är avgifterna höga, lärarlönerna låga och undervisningen av mycket skiftande kvalitet, lindrigt sagt. Skolor som ser ut som bättre begagnade koncentrationsläger begåvas med poetiska namn typ "Little Flower House", "Sunbeam School", "Happy Model School" eller pretentiösa namn i stil med "New Oxford School" (!) för att locka till sig så många barn som möjligt.

En stor del av dessa skolor är föregivet engelskspråkiga, *English-medium* eller *convent*. Det har nämligen blivit oerhört fashionabelt för den svällande klassen av *nouveau-riche* att hålla sina barn i *English-medium schools*. I en patetisk imitation av de kristna engelskspråkiga missionärsskolor, som av tradition hållit hög akademisk standard och haft hög prestige, kläs barnen ut i skolslipsar, skolbälten och broderade skolemblem på varje plagg. Så gott som ingen av barnen kan engelska innan de börjar skolan och talar inte heller engelska hemma. Lärarnas engelskakunskaper är ofta inte mycket bättre, och följderna för barnens naturliga språkutveckling är lätt förutsägbara. I övrigt är dessa *convent schools* varken kristna eller särskilt mycket

Madame skriver frågor på tavlan; "Vad sa lilla rödluvans mamma till henne?" Barnen skriver av.

åt barn alltifrån kindergarten till universitetet, växer som svampar ur jorden. Praktiskt taget vem som helst som har lite utbildning kan bli en självlärd *tutor* och locka till sig en handfull barn från ofta fattiga men desperata föräldrar som tar till alla medel att hjälpa sina barn genom skolan.

Ett annat utslag av den snabbt accelererande kommersialiseringen av indisk utbildning är alla privatskolor som vuxit fram. Privata skolor har hela tiden existerat parallellt med statliga skolor i Indien, men medan det förut var olika ideella samfund, speciellt kristna missionärssällskap, som utan vinstintresse drev privatskolor, är det

"convent". Däremot är de ofta uppkallade efter något mer eller mindre obskyrt kristet helgon, (St Margarete Convent School) i ett uppenbart exempel på vilseledande marknadsföring. Alla som läst de ökända indiska äktenskapsannonserna vet att en convent-educated flicka smäller högt på äktenskapsmarknaden.

Sadistiska straffmetoder

Vid första anblicken skulle man kunna tro att det är yogaträning på gång. Tre små barn i åtta-nioårsåldern står i en rad på skolgården med ändan i vädret och huvudet nedböjt mellan knäna. Men det är inte yo-

Största möjliga tystnad, tack!

Skolan i Indien är uppdelad i en tioårig grundskola som består av tre stadier: primary = klass 1-5, upper primary = klass 6-8, lower secondary eller high school = klass 9-10, och ett tvåårigt mediate = klass 11-12. Dessutom är det mycket vanligt, framför allt i städerna, med två års förskola som brukar kallas nursery-school eller kindergarten. Det är dock ett

missvisande namn för en indisk kindergarten befinner sig på ljusårs avstånd från en europeisk dylik.

I en indisk kindergarten förväntas barn som knappt hunnit fylla tre år att sitta tysta och stilla i räta rader och koncentrera sig på att lära sig läsa, skriva och räkna, ty det måste de kunna innan de börjar första klass.

Mycket lätt att bli underkänd

Barn i Indien får inga egentliga betyg. I stället har man ända från Lower kindergarten till universitetsnivå ett examenssystem där det gäller för barnen att få en viss procent poäng på de årliga examina för att bli uppflyttade till nästa klass. Det räcker att bli underkänd i ett ämne för att bli kvarsittare och som femåriga Kalpna så bittert fick erfara så gäller samma hårda regler redan i förskolan. Avgångsproven i tionde och tolfte klass är särskilt viktiga. De hålls centralt i stora examenscentra och bedöms externt av statliga centrala examination boards. Proven är mycket svåra eftersom de förutsätter att barnen fått en fullgod undervisning i tio eller tolv år, vilket de flesta inte alls har.

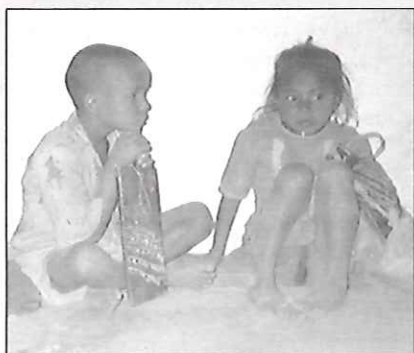
ga, det är en av den indiska skolans mer sadistiska straffmetoder och kallas för att göra "tuppen". Ghanshyam, som går i åttan i en statlig pojkskola berättar: "Vår mattelärare är värst. Alla är rädda för honom. En gång slog han min klasskamrat så hårt i huvudet att skallen sprack och blodet började forska. Då kunde vi inte hålla oss längre. Alla vi pojkar i klassen kastade oss över läraren för att ge igen för all misshandel. Nästa dag blev jag inkallad till rektorn som beordrade mig att göra tuppen mitt på skolgården som straff för attacken på matteläraren. De lät mig stå med huvudet mellan knäna tills jag svimmade".

Slag med bambukäppar

Alla indiska skolbarn, antingen de är slipsklädda barn i exklusiva elitskolor, eller halvnakna ungar i gudsförgätna byskolor, har en erfarenhet gemensam: det oftast omotiverade övervåldet från lärarna. Oppfinningsrikedomen är stor bland lärarna när det gäller att hitta tillhyggen att slå barnen med, allt från linjaler till grova bambukäppar eller den stora träsläggan till skolans gong-gong. Kanske ännu värre än den kroppsliga misshandeln är den verbala terrorn. Barn som inte lär sig lika fort som de andra får höra vilka åsnor de är och hur dumma deras föräldrar är som tror att deras barn kan bli något.

Allt detta ger en mycket negativ bild av indisk skola och naturligtvis finns det undantag. Visst finns det duktiga, ärliga, snälla lärare och visst finns det skolor som försöker bryta sig ut ur brutaliteten och den föråldrade pedagogiken, till exempel Krishnamurtiskolorna. Tyvärr är dylika lärare i minoritet och få är de lyckliga barn vars föräldrar har råd att betala de skyhöga avgifterna till Krishnamurtiskolorna eller andra liknande elitskolor. Så länge de indiska lärarna, uppvuxna och präglade som de är inom systemet, inte själva kan föreställa sig ett modernare, humanare alternativ till det existerande systemet, är det svårt att se ljus på framtiden för den indiska skolan.

**Text och foto:
Inger Wiklund**

Barn i en fattig byskola.

Fredsoptimism i Sri Lanka

President Chandrika Kumaratunga öppnade det lankesiska parlamentet den 6 januari med en svidande kritik mot oppositionen för dess passivitet i fredsfrågan. Kritiken gavs med den pondus som anstår en president som fått 62 procent av väljarna bakom sig i det fria valet i slutet av november. I augusti hade hon dessutom vunnit parlamentsvalet i ledningen för Folkalliansen (PA) med den samlade vänstern bakom sig. Och hon gjorde det med samma fredsprogram som gav henne 8 av 10 väljare i södra provinsen.

Förra regeringspartiet UNP:s valprogram att misstänkliggöra Chandrikas samtal med de separatistiska Tigrarna i norr och med revoltrörelsen JVP i söder lyckades inte. Folket röstade för fredssamtalen.

Alldeles för dyrt krig

Inbördeskriget är för dyrt säger Chandrika. Inte bara ekonomiskt - 4 procent av BNP - utan också i människoliv och med det undantagstillstånd som hindrat demokrati och yttrandefrihet.

Så för då äntligen president Chandrika direkta samtal med Tigrarnas ledare, Prabakharan som tydligt anger att han inte tänker stå i vägen för ett eld upphör. En regeringsdelegation reste till Jaffna i Tigerland och möttes av vita flaggor och en mycket vänligt sinnad folksamling. Chandrika är mycket populär och tycks accepteras som ledare för hela landet.

I ett avtal med Indien har Chandrika förklarat att Tigerledarens säkerhet ska garanteras om man kan nå ett fredsavtal. I den andra samtalsrundan den 2 januari kom regering och Tigrar överens om eld upphör och om att två vägar söderut skulle öppnas. Regeringen har utlovat ett återuppbyggnadsprogram på ca 5 miljarder kronor för el, vatten, bostäder. Civilt befolkningens behov har för första gången fått stå i förgrunden för förhandlingar.

Mycket återstår

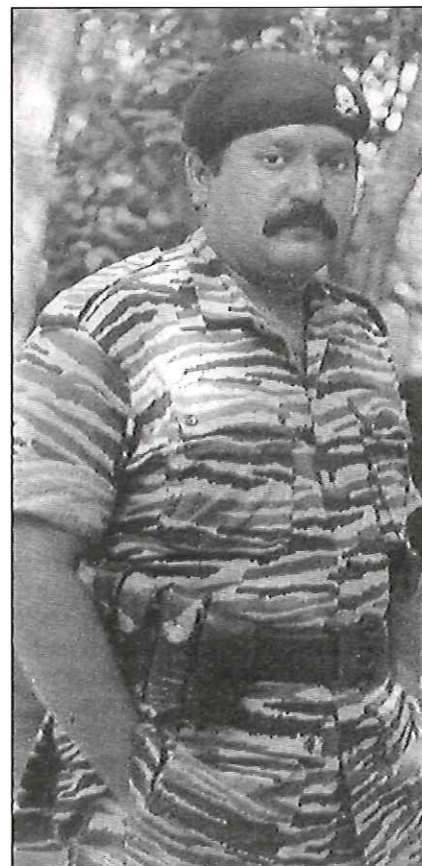
Företrädare för militären ingick också i de två förhandlingsdelegationer som möttes i januari. Man kom överens om att upprätta sju övervakningsgrupper som ska följa och rapportera om säkerhetsläget. Man upprättade omgående kommunikationsradio mellan regering och gerilla. Inga provocerande trupprörelser och liknande får förekomma.

Mycket återstår i förhandlingarna, men detta är ändå en klar förändring av det politiska läget. I bästa fall handlar det om att en demokratisk majoritet nu övertygat extremister bland såväl tamiler som singaleser att avstå från våld. Presidenten

är orädd inför de buddhistpräster som hökarna i det regerande SLFP och oppositionens UNP brukar hänvisa till. Vi behöver inte bry oss om dem, säger hon, eftersom de inte har någon makt längre.

Chandrikas man mördades också av politiska extremister. Jag hatar våldet av egen erfarenhet, säger hon och får stor sympati för detta.

Än råder dock undantagstillstånd i hu-

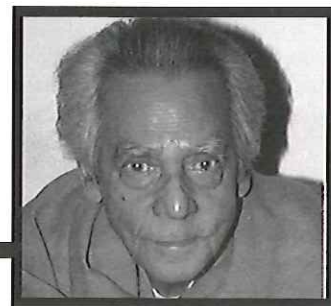
Tamiltigrarnas, LTTE, ledare Prabakharan tänker inte stå i vägen för ett eld upphör-avtal. I alla fall förefaller det så.

vudstaden Colombo liksom i norra provinsen. Och än har inga val hållits i norr. Men Prabakharan har tvingats förändra sin image. För att kunna övervintra i fredstid måste hans framtoning nu vara en annan. Så har därför hans fru och två barn presenterats och han tar emot journalister i civila kläder.

LTTE (Tigrarna) hävdar idag en förhandlad federallösning inom ramen för staten och ön Sri Lanka. Detta framför en autonomi som bedöms bli beroende av Indien.

Gabriele Winai Ström

Odiskutabelt nederlag

Calcutta 4 januari 1995

Resultaten av de fyra delstatsval som ägde rum i slutet av november rörde inte oväntat om i den indiska politiska friden.

Kongresspartiet led förödmjukande nederlag i tre delstater, däribland de stora staterna Andhra Pradesh och Karnataka i söder. Filmidolen **N T Rama Rao** återvände till makten i Andhra Pradesh, nu med sin unga, andra hustru vid sin sida. Det återförenade Janata Dal segrade övertygande i Karnataka, medan BJP, Bharatiya Janata Party, gjorde ett sämre val än man hoppats.

Allt sammantaget har valutgången definitivt öppnat vägen för nya politiska konstellationer, och nya strategier har redan dragits upp inom såväl kongresspartiet som inom oppositionen.

Kongresspartiets nederlag är odiskutabelt. Av ett totalt antal av 590 mandat i de fyra delstaterna lyckades partiet endast ta hem 82, eller fuffiga 14 procent. Rama Raos Telugu Desam Party säkrade inte bara en två tredjedels majoritet i Andhra Pradeshs delstatsparlament, partiet vann till och med i fem av de sju distrikten i premiärminister Narasimha Raos egen valkrets.

I angränsande Karnataka föll kongresspartiet ned till att bli tredje största parti, BJP kom tvåa. I bergsstaten Sikkim, i nordvästra Himalaya, tog kongresspartiet bara två av 30 mandat. Och i Goa, där partiet faktiskt lyckades med att bilda regering efter valet, misslyckades man med att få egen majoritet i parlamentet.

Korrupt och ineffektivt

Orsakerna till det förödmjukande resultatet för kongresspartiet står bl a att finna i följande:

1. Korrupt, självcentrerat och ineffektivt uppträdande av ministrar och andra ledande gestalter inom partiet.

2. Allvarliga fraktionsstrider inom partiet. I fallet Karnataka tappades huvuddelen av kongressrösterna till det nybildade utbrytarpartiet Karnataka Congress Party, lett av förre chefsministern **Bangarappa**, vilket bidrog till det katastrofala valresultatet. Räknar man samman rösterna som gick till det officiella kongresspartiet och till utbrytarpartiet är det endast obetydligt mindre än vad det segrande Janata Dal fick.

3. Den så kallade Nya Ekonomiska

Politikens (NEP) oförmåga att attrahera väljarna på landsbygden. Tvärtom har denna politikens effekter för de fattiga och marginaliserade upplevts som klart negativa.

4. Mest betydelsefullt är att kongressregeringarna både centralt och på delstatsnivå genom sitt agerande och sina försummelser lyckats alienera sig från partiets traditionella väljarbas alltsedan **Jawaharlal Nehrus** dagar, ömt vårdad av **Indira Gandhi**, bestående av daliter (haryjans), adivasis (stamfolk) och minoriteterna, i synnerhet muslimerna.

Utgången av denna valomgång stärker den slutsats som kunde dras redan efter delstatsvalet i Uttar Pradesh för ett år sedan: i val där striden står mellan fler partier än bara kongresspartiet och BJP gynnar detta inte nödvändigtvis BJP. Denna slutsats kan bidra till att lösa center- och vänsteroppositionens ständiga dilemma huruvida man nödvändigtvis måste stödja antingen kongresspartiet eller BJP.

Försvagad Rao

Det är faktiskt så att kongresspartiets kraftiga tillbakagång, BJPs misslyckande samt ett uselt valresultat för **Kanshi Ram** parti Bahujan Samaj Party, BSP, som ställde upp i Andhra Pradesh, i sig utgör ett slående bevis för den förmåga till klarsynt omdöme som Indiens till stora delar illitterata och halvillitterata väljare besitter.

Kanshi Ram steg fram i rampljuset efter valet i Uttar Pradesh som daliternas främste ledare. Men i Andhra Pradesh led han ett skymfligt nederlag, där samtliga partiets 265 kandidater förlorade så rejält att de miste sina depositionsavgifter. Partiet fick inte mer än 1,26 procent av rösterna. Vilka sympatier daliterna i delstaten än hade var de inte beredda att i kampen mellan Telugu Desam Party och kongresspartiet ödsla bort sina röster genom att välja BSP.

Den omedelbara konsekvensen av valutgången är, som många förutspått, att **Narasimha Raos** ledarskap försvagats. Hans uppenbara oförmåga att fungera som röstvärvare underminerar hans ställning inom partiet, och hans motståndare i partiledningen, **Arjun Singh**, som avgick från sin ministerpost i den kraftmätning som följde på valet, har utnyttjat denna Raos oförmåga till att själv gå på offensi-

ven.

Innan omfattningen av nederlaget blivit känt motsatte sig **Narasimha Rao** och hans lojala partikamrater oppositionens alla krav i parlamentet och utanför på att avskeda regeringskolleger som tidigare utpekats som korrupta i en rapport av en parlamentarisk kommitté, och nyligen ställdes till ansvar för en jätteskandal rörande skapandet av en konstgjord sockerkris i landet. Sockerfabrikanterna gjorde sig supervinster tack vare regeringens underlåtenhet att importera billigt socker från världsmarknaden. Men efter valnederlagen började det mullra i leden även bland kongresspartiets parlamentariker, och tillsammans med **Arjun Singh** restes krav på bestraffningsåtgärder.

Magisk förmåga

Det var nu inte längre möjligt för Rao att motsätta sig kravet och de utpekade ministrarna ombads slutligen att avgå. **Arjun Singh** avgick samtidigt, men först efter att ha presenterat ett öppet brev, som kan betraktas som en sjudors anklageskrift riktad mot Raos ledarskap.

I denna kamp mellan Rao och hans huvudmotståndare inom partiet finns det också en tredje kraft i bakgrunden att ta hänsyn till. Det är **Rajiv** änka **Sonia Gandhi**, som betraktas vara arvtagaren till **Nehru-Gandhi**-dynastin, och därmed förmodas hon ha den magiska förmågan att dra till sig massorna. Det förekommer många utstuderade drag både från premiärministerns sida och från hans motståndare att få **Sonia Gandhi** på sin sida.

På det nationella planet har kongresspartiets tillbakagång och framgångarna för TDP och Janata Dal skapat hopp om uppkomsten av en ny tredje kraft att kämpa om makten i New Delhi. Det förekommer överläggningar om att återuppliva en gemensam plattform för Janata Dal, TDP och andra regionala partier för att tillsammans med vänsterfronten, ledd av CPI(M), ställa upp i enad front i valet till Lok Sabha, underhuset, som ska hållas i början av 1996 – eventuellt redan tidigare. Men det är ännu för tidigt att spekulera i hur det kommer att gå. Mycket avgörs först av utgången i de fem viktiga delstatsval som ska äga rum i mars 1995.

Ajit Roy

Översättning: Lars Eklund

HOTAT PARADIS

Räkmaffian drabbar både fåglar och människor i Chilka Lake

Vi har gungat ett bra tag i fiskebåten på Chilka Lake och nästan dåsat till i solgasset. Nu blänker något vitt till vid horisonten – är det bara solblänk i vågorna? Fram med kikarn – jodå, visst är det fåglar. Det vita skiftar i rosa. Ingen tvekan om att det är flamingos.

När vi närmar oss slår båten av motorn och vi stakar oss fram.

Det går bra här, sjön är mycket grund.

Nu har vi kameraavstånd, åtminstone med teleobjektiv. Hundratals flamingos – eller kanske tusentals? En bländande vacker syn.

Länge beundrar och begrundar vi de till synes oberörda fåglarna som på smäckra ben vadar omkring i maklig takt. Men nu tycker Chittran att det ska hända något nytt. Båtmotorn startar och upp flyger ett moln av flamingos. Inte alltför långt ifrån oss landar det skär-vita molnet. Runt om oss finns fullt av liknande "öar" av flamingoskaror. Ett Eldorado för fågelintresserade.

Chilka Lake, beläget på den indiska ostkusten i delstaten Orissa är landets största lagun. Vattenytans storlek skiftar från cirka 900-1050 kvadratkilometer beroende på årstiden. Området drabbas ofta av natur-

katastrofer. Översvämningar, cykloner och torka hör till vardagen. Ändå bor här många människor med fiske som främsta försörjning.

Chilkas vatten är bräckt. Ett flertal smärre floder rinner ut här och bidrar till sötvattensflödet. Havsvatten från Bengaliska viken strömmar in genom en smal mynning som förbinder Chilka med havet.

Den sydöstra delen av Chilka består dels av en flera kilometer lång sandrevel som skiljer lagunen från havet tills den når mynningen. Innanför reveln som bara är ett hundratal meter bred finns ett antal öar i olika storlek. Vegetationen på dessa öar utgörs i huvudsak av buskskog med vilda bestånd av "ground nuts". Runt dessa öar växte förr mangrove, men dessa är numera praktiskt taget försvunna.

153 fågelarter

Sedan breder själva sjön ut sig med små öar av sand och gräs. Våtmarker finns på flera håll. Chilka är en av Indiens två lokaler som ingår i Ramsarkonventionen över internationellt skyddsvärda våtmarker.

Vattnet är mycket grunt. Flera kilometer ut kan man ofta vada upp till knäna. Det grunda vattnet och blandningen av sött och salt vatten bidrar

till en rik miljö som inte minst lockar till sig fåglar. Här finns 153 olika arter, varav 93 är övervintrande gäster från norr.

Att Chilka är rikt

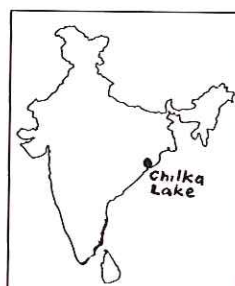
på fåglar kan man knappast undgå att lägga märke till. Blandningen av indiska fåglar och nordliga arter gör sjön särskilt intressant under vinterhalvåret. Vid sidan om de för oss svenskar så exotiska flamingoerna stöter vi ständigt på flockar av nordliga vintergäster såsom bläsänder, viggas och sothöns.

Det är i början på mars och fåglarna är på uppbrottet. De har samlats i flockar på den öppna vattenytan och är redo för den långa resan norrut. Bakom en massa sothöns simmar en jättestor, gråvit fågel. Det är en grå pelikan, en art som bara finns i södra Asien. I kikaren kan vi se att den inte är så ensam som den verkar. Långt bort på en liten ö sitter kanske ett hundratal artfränder.

En flock gluttonspjoror flyger förbi medan spovar av olika slag går omkring och letar föda på dyiga stränder. Rovfåglar finns det också. Vanligast är bramngladorna men en och annan vitbukhavsörn har också visat sig. Dessutom ser vi under dessa få timmar den ovanliga svarthalsade storken och inte mindre än sex olika hägerarter. Ja, Chilka är sannoligen ett riktigt fågelparadis.

Fantasifulla båtar

Chilka Lake är inte bara fåglarnas sjö. Det är också fiskarnas, i dubbel bemärkelse. Ett hundrafemtio olika fisksorter borgar för att de ➤

Chilka Lake, Indiens största lagun, ligger i delstaten Orissa.

Flamingos är bara en av de många fågelarter som trivs i Chilka Lake. Men nu är idyllen störd. I lagunens södra del har börjar stora räkodlingar anläggas. Förödande för den fiskande befolkningen som nu mobiliserar ett starkt motstånd.

mänskliga fiskarna här har en god försörjningskälla. Femtiotusen fiskare bor i byar runt Chilka och lever sitt liv av vad vattnet ger. När vi far ut på sjön är det trångt i passagen mellan fiskebåtar, nät och fiskare som går omkring med vattnet upp till midjan i den bitvis mycket grunda sjön.

Nät och andra fångstredskap varierar mellan olika fiskekaster. Många har fångstkorgar av olika slag. En del ser mest ut som bikupor av halmkupemodell, andra som brevlådor!

Båtarna sätter också fantasin i rörelse. På håll liknar de vikingaskepp med stora fyrkantiga segel och breda låga båtar med hög, dekorerad för. På nära håll beundrar vi de utsirade ornamenten, lite drakliknande.

I vår båt har vi fått upp seglet som soltak. Under det kan vi sova en stund medan solen står som högst på himlen. Båten kneogar stadigt framåt mot det öppna flaket mitt i sjön där endast blånande konturer av fastlandets berg kan anas. Man kunde lika gärna vara på havet.

Friden störs

Sedan många generationer tillbaka har fiskarna här levt i harmoni med naturen. De har också erkänts laglig rätt till fiske i området av staten. Men så hände något som drastiskt skulle påverka lokalbefolkningen: Chilka utsågs som en utmärkt plats för storskalig räkodling.

Tata – den största industrikoncernen i Indien – bestämde sig för att lägga beslag på en stor bit av sjöns sydöstra del. Protesterna hos folket växte. Här hade de ju alltid bott och de skulle få ha sina fiskevatten ifred. Men inte bara fiskare tog strid mot Tata utan även många småbönder, bosatta i Chilkas omgivning. De fick stöd av studenter från städerna, främst Puri och Bhubaneswar. Dessa tre grupper kom att bilda Chilka Movement – folkrörelsen som skulle rädda sjön.

Tata satte igång sin verksamhet trots att den ännu ej fått klartecken från miljöministeriet. Räkodlingar kräver att vallar byggs upp runt den planerade dammen. När detta sker i stor skala är det liktydigt med att "skära bort" en bit av lagunens vattenyta.

Chittran är folkledare och eldsjäl i Chilka Movement.

Ingreppen som görs i samband med storskalig räkodling

är ofta förödande för kustmiljöerna.

Folkmassorna från trakten demonstrerade på platsen, men vallarna byggdes upp i alla fall. Det gick hett till många gånger. Polis tillkallades och öppnade eld mot de

Chilka Lake

*Det här är någons sömn
utbredd
som en annan värld, orörd
Drömmen som dränktes här
är vaken
utan att kunna säga något
någon stor båt
kapsejsad i vågorna.*

*Det är därför den här sjön
med sina stora mörka ögon
ser så fridsam ut.
På alla sidor reser sig bergen
mot norr rör sig båtarna –
så fridfullt.*

*Man säger att det är en vik av havet
men havet är våldsamt
dess bedövande vrål stegras och faller snabbt
rullande vågor slår över
och den här sjön är ett gästhem mitt ibland oss
där folk kommer, tittar
och åker igen,
våldiga hjortar står runt om och ser på.*

*Idag är ingen här.
Ute, inne är en sällsam tystnad.*

*Natten är djup.
Jag och du.
Du och jag.
Inte bara jag.
Inte bara vi.
Också sjöns djup
där en båt har sjunkit.*

Shakunt Mathur

Kvinnlig poet, född 1920,
en av Indiens främsta, ledande i
New Poetry Movement
Översättning: Monica Roselius

fredliga demonstranterna. En del människor omkom under dessa skottlossningar och många fängslades. Allt som oftast gick kvinnorna i täten och fick ta de största smällarna.

En natt beslöt sig människorna att riva ned jordvallarna. Morgonen därpå när Tatafolket kom uppstod konflikter igen. Nästa steg från motståndarna var att stoppa alla Tatas fordon på väg ut till platsen medan alla andra släpptes fram.

Under tiden som fiskare, bönder och även några studenter förde sin kamp ute i Chilka så arbetade andra på juridisk väg inne i städerna. På det viset gick kampen vidare. Slutligen drog sig Tata ur leken och folket jublade.

Miljöstrider av detta slag brukar pågå i årtal. Se bara på Narmadakampen som efter många år ännu inte är avslutad. Tatastriden var över på tio månader. Många gav sina liv åt kampen, men segern har enat folket mer än någonsin.

Knappt har människorna i Chilka fått andrum förrän nya hot är på väg. Den här gången rör det sig om privata indiska bolag som börjat anlägga kommersiella räkod-

lingar för export av så kallade tiger prawns, främst till Japan där marknaden är mycket stor.

De nya inkräktarna är mycket svårare att bekämpa. De skyr inga medel för sina vinstintressen. Under de senaste två åren har enligt uppgifter från Chittran tjugofyra människor runt Chilka mördats av vad man kallar för "räkmaffian". Då vi frågar Chittran om ingen hjälp kan nås av staten nästan hånskrattar han.

– Delstatsregeringen backar upp dessa bolag. De är en del av maffian!

Hindras med våld

Han berättar vidare hur hela området terroriseras. Folk från Chilkarörelsen hindras med våld av hyrd polis att komma till Puri för att sälja sina varor.

Vi får vid ett par tillfällen träffa aktivister bland småbönderna och i fiskebyar som berättar liknande saker och hur de måste förstärka den folkliga mobiliseringen.

Det finns fortfarande nästan femhundra fiskebyar i området som ännu inte är anslutna till Chilka Movement. Målet är att få med dem. Fotmarscher görs mellan byarna

Chilka Lake försörjer runt femtiotusen fiskare i området.

När Tata-koncernen ville anlägga räkodlingar i lagunen lyckades lokalbefolkningen stoppa projektet. Men nya hot är på väg. Andra bolag fortsätter att starta räkodlingar.

för att väcka medvetande och intresse.

Chittran tror att de kommer att lyckas men menar att kampen bara har börjat. Segern mot Tata var en första delseger. Nu går striden vidare.

Chilka Movement har vunnit en omgång i miljökampen. Men det är bara ett delmål, försäkrar Chittran. Bara början på en process med mera långsiktiga syften. Början på den indiska demokratins verkliga genombrott, menar Chilkarörelsens folk.

Under kampens gång har gräsrotsdemokratin vitaliserats. Folket från de ca sexhundra byarna i Chilkaområdet har blåst liv i sina gamla panchayats, byråd, som blivit basen för miljökampen. Vem som helst har fått komma dit och tala – men bara fem minuter!

Sammanhållning och bygemenskap har stärkts och studenter och bybor har arbetat tillsammans. Som ett eko från studentrevolten -68 i Europa berättar Chittran entusiastiskt om det unika närmandet mellan "intellektuella och massorna". Studenterna har verkligen lagt sig vinn om att få folkets förtroende och inte uppträda utmanande ra-

dikalt. Många studenter arbetar vidare helt ideellt i miljörelsen istället för att klättra på karriärstegen.

Modiga kvinnor

En annan "social bieffekt" av Chilkarörelsen är en allmän förbättring av byarnas sociala villkor. Männerna super mindre när de får en konkret uppgift att ta ansvar för. Ekonomin stabiliseras och kvinnorna får ett drägligare liv. Kvinnorna har överhuvudtaget fått starkare roll genom miljörelsen. Många var modigare än männen, berättar Chittran. Flera av dem fängslades och utstod modigt sina umbäranden.

Det politiska engagemanget har kanaliseras i miljökampen och undanröjt åtminstone bland dessa människor risken för anslutning till BJP och sådana missnöjespartier. BJP har starkt fäste i Orissa generellt.

Var folk i stället hamnar politiskt när det blir val, är svårt att ana sig till. Chilkarörelsen har drag av såväl radikalt som konservativt slag. Chittran betonar ofta vikten av att rörelsen är och förblir

mycket "indisk", står på inhemsk kulturell grund. Han ger Narmadarörelsen en släng för att den i så hög grad byggt på västerländsk medverkan. "Vi klarade oss helt själva", konstaterar han stolt.

Samtidigt med det kulturkonservativa draget finns vänsterradikala ideer, såsom den slags ultrakommunism man försöker leva ibland de inre kretsarna i rörelsen. Sådan livsstil har å andra sidan också rötter i den indiska Gandhirörelsens ashram.

Det är svårt att etikettera en rörelse som Chilka Movement. En frontorganisation med miljöinriktning – som det fanns många av i väst på 1970-talet. Styrkan i en sådan folkfront kan man inte förneka. Återstår att se vad som kan utvecklas ur den när förhoppningsvis målet är nått – att rädda Chilka Lake.

**Monica Roselius &
Mikael Stenberg**

En berättelse om fjorton års misshandel

Tehmina Durrani: Min herre och härskare. Bonniers 1994

Först kom Betty Mahmoody. Sedan kom Taslima Nasrin. Och nu kommer Tehmina Durrani, tre författarinnor som beskriver kvinnans situation i tre muslimska länder.

Likheterna mellan de tre kan tyckas vara påfallande. Tehmina Durrani fick hjälp av Betty Mahmoodys medförfattare att skriva boken *Min herre och härskare* som nu står i bokaffärernas hyllor. Liksom Betty Mahmoody i boken *Inte utan min dotter* skildrar hon livet med en muslimsk, sadistisk äkta man.

I Tehmina Durrans fall råkar mannen vara Mustafa Khar, en av Pakistans ledande politiker. Liksom Taslima Nasrin är hon ensamstående kvinna och feminist i ett land där den islamska fundamentalismen har starkt fäste.

Min herre och härskare är redan bestseller i flera europeiska länder och att den kan komma att sälja bra även i Sverige är inte otroligt. Rädslan för islam och islamsk fundamentalism är utbredd på våra breddgrader, och vi tar gärna till oss det som berättigar vår rädsla.

Tydlig åtskillnad

Problemet är att vi sällan lyckas skilja på islam och islamsk fundamentalism. Betty Mahmoody och Taslima Nasrin har kanske inte hjälpt oss med detta. Men Tehmina Durrani gör åtskillnaden tydlig.

Själv är hon en djupt troende muslim och kritiserar aldrig religionen islam. Däremot kritiserar hon den feodala kvinnosynen och den islamska fundamentalismen som spirat under det senaste decenniet. Där tolkar de nämligen Koranen för att främja sina egna syften och trycka ned kvinnan, menar hon. Hennes före detta make gjorde precis likadant.

Mustafa Khar förklarar för henne i början av äktenskapet att kvinnan är som en mans jordegendom. Han stödjer sig på Koranen och Tehmina vet mycket väl vad han menar. En feodalherre som Mustafa Khar älskar bara sin jord för det den ger honom. Är den ofruktbar är den värdelös. Själv tolkar hon Koranen annorlunda, jorden måste skötas om och odlas för att ge avkastning. Annars förblir den ofruktbar. Men hon ifrågasätter inte mannens tolkning. Inte då.

"Min blekgröna chiffonsari frasade mjukt vid varje rörelse och mitt långa, kastanjebruna hår var samlat i en fläta som gick ända ner till knäna. En diamantcollier runt halsen matchade örhängena och en

svag rodnad syntes på mina kinder då jag belåtet betraktade mig själv i spegeln".

Det som börjar som en Danielle Steel-roman fortsätter med en beskrivning av en misshandlad kvinnas vardag. Strax efter bröllopet förbjuder maken henne att läsa tidningar. Hon lyder men blir ändå slagen blodigt. "Jag vet vad du tänker, Tehmina, tro mig. Du vågar inte tänka på något som jag förbjudit dig att tänka på." säger Mustafa Khar i boken. Till slut vågar hon knappt sova av rädsla för att drömma något som kan irritera honom.

Återvänder gång på gång

Gång på gång lämnar Tehmina Durrani sin make. Gång på gång återvänder hon. Trots sin avsky för honom som make, beundrar hon honom som politiker och vill vara med och genomföra hans visioner för Pakistan. Och som andra kvinnor i hennes situation tror hon att han kommer att ändra sig. Äktenskapet som börjar 1975, två år innan General Zia övertar makten, upphör inte förrän fjorton år senare.

Boken igenom lyckas hon otroligt nog hålla en sansad ton vilket gör vidrigheterna än vidrigare och hennes skildring av det politiska maktspelet än trovärdigare.

Självisikten är påtaglig. De komplicerade känslorna för modern följer henne in i vuxenlivet och påverkar bland annat hennes val av make. Hon skyller inte ifrån sig, utan tar ansvar för de val hon gjort.

När hon valde att skriva boken var hon fullt medveten om konsekvenserna. Hennes familj har förskjutit henne och hon lever i livsfara för de islamska fundamentalisterna. Men hon lyckades med det hon föresatt sig, att bryta tystnaden kring den pakistanska kvinnans villkor. I en intervju med Göteborgsposten den 1 oktober i fjol förklarade hon:

Universellt problem

– Problemet världen över är kvinnornas dåliga självsyn. Vi är alla definierade av någon annan än oss själva. Därför är min bok universell och inte en bok om islam eller västvärlden.

Min herre och härskare är en misshandlad kvinnas berättelse som misshandlade kvinnor i alla kulturer kommer att känna igen sig i. Kanske är det just därför den har blivit så populär hos våra europeiska grannar. För även om vi bor i västerländska, civiliserade och kristna samhällen är det inte vanligt att en misshandlad kvinna talar öppet om sina upplevelser. Än mindre att hon skriver en bok.

Karin MacLennan

Brudbränning och stamfolk för mycket för en film

Ett mänskligt liv (Del 1), dramadokumentärfilm i regi av Maj Wechselmann, 1994

Regissören och filmaren Maj Wechselmann har valt att dela den film hon först ämnade göra i två kortare filmer. Den första delen av "Ett mänskligt liv" handlar om Ravita, en hindukvinna som sedan sin barndom blir illa behandlad.

Dramadokumentären är baserad på en verklighetshistoria och utspelar sig i Gujarat. Ravita blir slagen och bortschasad av sin mor.

När hon växer upp gifter hon sig men en man som tycker att hon bara är till besvär. När hon tar sig friheten att umgås med sina grannar under Holi-festivalen är måttet rågat för honom. När Ravita plikt-troget går för att göra upp eld för att tillaga hans mat sparkar han omkull henne på den öppna elden.

Hoppet dör aldrig.

Filmen handlar dels om Ravitas hopplösa situation när hon vanskapt och sönderbränd till oigenkännlighet försöker återvända till världen utanför sjukhuset men den handlar också om det outplånliga hopp som Ravita har inför framtiden.

I filmen får hon hjälp av en lärarinna och får utbildning. Hon börjar på en skola för att själv bli lärare. Här blir plötsligt filmen mycket svår tydd. Wechselmann väljer att ta upp det ämne hon nämnt något tidigare i filmen, nämligen adivasis (stamfolkens) situation i Indien.

På de 38 minuter, som den första delen tar, försöker Wechselmann att klämma in både ett så stort och komplext ämne som brudbränning och sedan även stamfolk.

Stort potential

Wechselmanns film är byggd på ett underbart filmmaterial. Färgerna, folket, atmosfären, allt kommer fram. Med det materialet skulle hon kunna ha skapat en fantastisk film.

Det är synd att hon inte koncentrerade sig på något av de två stora områdena och sedan senare filmade för det andra ämnet. Att försöka sammankoppla de två var inte en lyckad lösning, åtminstone inte i den del som ännu visats för allmänheten. Materialet finns dock där.

Kanske skulle en omarbetning vara på sin plats? Jag väntar med förhoppning!

Åsa E. Hole

Fler borde följa Tunströms exempel

Göran Tunström/Lena Cronqvist: Indien – en vinterresa. Bonniers 1994.

Hemma på Koster avslutar Göran Tunström en av sina starkaste böcker i ett lågmält resonemang; det är där, på trygg hemmaplan, som han med hjälp av en flytväst ska lära en gästande revolutionär att simma. Det är en återbetalning:

”Det är han som gett oss det Indien, som nu är en stor del av våra lagrade synminnen och erfarenheter, med andra ord: En del av våra jag, om nu jaget är summan av våra erfarenheter. Det är tack vare honom som sockerrörsfälten alltid kommer att rassla inom oss i morgon- och kvällsljus. Tack vare honom, som elden i vår ökenby brinner om kvällen under den stekta påfågeln. Och kanske är det fel slags Indien, eftersom det vi såg var ett kämpande Indien, ett Indien med en framtid. Under det halvår vi färdats där, reste vi i en korridor av förhoppningar och handling.”

Paret Tunström/Lena Cronqvist har i Indien besökt platser de tidigare åkt till och tecknar människor, strejker, steriliseringar.

Cronqvists ”darriga”, starkt närvarande blyertsteckningar lever egna rika liv och får stillheten att vibrera. Tunström vet och åskådliggör att i det lilla finns det stora, mindre är mer; hans lika följsamma som poetiska prosa bär utgångspunkten att det i varje människa ”finns en öppning mot ett personligt äventyr”.

Det äventyret finns också hemma på Koster där den gästande redaktören och politikern efter tre dagar äntligen lyckas simma. Glädjestrålade skriker han, den gamle ateisten: ”My God, I am floating, oh my god...”

När de sedan vandrar upp mot huset säger han:

”– Ser ni, jag har tänkt. Också fienderna är människor. Och en människa är en föränderlig varelse. Världen förändras, omständigheterna, språket, varje dag en liten bit av förståelse. Det handlar om att se... att leta efter förändringarna. Att ha tillit, så som jag borde ha haft tillit för flytvästen redan den första dagen.

Och vi går upp mot vårt hus. Det är **Harkisan Surjeet Singh**, det är **Linus, Lena** och jag på de sällsynta, ännu vackra stigarna.”

Göran Tunströms avslutning i denna dagboksberättelse (som kom ut i original 1984 på Författarförlaget och nu återutges av Bonniers) skiljer sig från andra reseskildringar i så motto att han inte, vilket tycks vara vanligast, lämnar läsaren i avfärdsögonblicket. Han tar med henne/honom i hemkomsten och resonerar kring den.

Hur kommer det sig att inte fler reportrar följer Göran Tunströms exempel? Kanske beror det på att uppbrottet är det episka berättandets höjdpunkt. Kanske på att hemkomsten tillhör det privata, som verkar ointressant för läsaren, eller att man är rädd för den och ställer sig frågor som tar tid att bearbeta svaren på: Hur har jag förändrats under min resa och hur har ”hemma” förändrats, människorna man lever med, miljöerna man vistas i?

Göran Tunström frågar sig:

”Vad i mig är det som återkommer, vad är det i mig som gått förlorat och som aldrig mer kan uppleva vindens svala fingrar mot ansiktet. De utstötta cellerna som ingått i Indiens jord.”

Stig Hansén

Mörka krafter hot mot alla demokratiska krafter

Tidskriften Kvinnor & fundamentalism

Pakistan förekommer det att bilfönster smetas ner med lera för att kvinnliga bilpassagerare inte ska synas utifrån. I Algeriet får en kvinna inte gifta sig utan förmyndares tillstånd. I Polen utför statliga sjukhus inte längre aborter, och i USA har abortkliniker gång efter annan utsatts för våldsamma attentat. I Iran får kvinnliga tandläkare numera bara behandla kvinnliga patienter. I Bangladesh utfäddar islamiska grupper sin dödsdom mot **Taslima Nasrin**, och på Mauritius hotas **Lindsey Collen** av hinduiska grupper för sin roman om sexuellt våld mot kvinnor. Här hemma i Sverige vill Livets Ord få laglig rätt att viga församlingsmedlemmar i en ceremoni där det slås fast att mannen är kvinnans överhuvud.

Det finns dessvärre mycket för tidskriften *Kvinnor & fundamentalism* att rapportera om. Genom korta notiser och långa analyserande artiklar framträder ett och samma mönster ned skrämmande tydlighet. Kvinnor förföljs, hotas och diskrimineras. Och det sker i religionens namn – i alla religioners namn. Förtrycket har på senare tid ofta t o m blivit mer militant. Radikala ”fundamentalistiska” grupper strävar efter att bygga ett idealsamhälle på den rena, oförfälskade trons grund.

Dessa grupper fångar samtidigt upp en protest mot maktlöshet och fattigdom, och

de kan med rätta hävda att regimerna de vänder sig mot har plundrat och sålt ut landets resurser och samtidigt importerat främmande seder och läror. Till dessa främmande läror räknar de tyvärr också kvinnorörelsen och läran om kvinnors lika rättigheter. ”Kvinnor som utmanar patriarkaliska normer om att en kvinna bör vara oskuld vid giftermålet eller om människens sexuella frihet jämfört med deras kontroll över kvinnans sexualitet och i vissa regioner könsstympning, riskerar att anklagas för att förråda sin kultur, sin religion och till och med sitt eget kön”, skriver **Sara Graham-Brown** i nr 2/94.

Men religionen förändras med historien, skriver **Fredrik Andersson** i nr 1/94. Uttolkningen av de heliga texterna behöver inte vara männens och fundamentalisternas monopol. Det utgör kristna och judiska feministeologer ett levande bevis för. Och på samma sätt försöker t ex Sisters of Islam i Malaysia tolka koranen på ett sätt som kan ge upprättelse åt kvinnorna.

Kvinnor & fundamentalism ges ut av Stödkommittén för kvinnor i Iran och en relativt stor del av innehållet består av iranskt material. Men också den Sydasiensintresserade har mycket att hämta, bl a en kritisk granskning av den pakistanska familjeplaneringspolitiken av **Kassandra Balchin, Khavar Mumtaz** och **Farida Shaheed** i nr 2/94. De höga födel-

setalen, heter det, börjar göra de pakistanska myndigheterna desperata. Men diskussionen förs inte ner till dem som verkligen borde föra den. Så länge Pakistans kvinnor inte har någon kontroll över sina egna liv kan man inte räkna med någon frivillig barnbegränsning. ”Den nuvarande policyn att främja tvåbarnsfamiljer ber kvinnan att överge den enda faktorn i livet som kan garantera henne social status och ekonomisk trygghet: hennes förmåga att föda barn”, skriver författarna.

En intressant artikel om privata islamiska skolor i Sverige av **Leyla Zare** finns i nr 2-3/94. Zare är övertygad om att de kortsiktigt kan ge goda resultat och leda till att såväl föräldrar som barn känner sig tryggare. Men hon är lika övertygad om att de i det långa loppet kommer att vara av ondo: de kommer att förstärka segregeringen i samhället, liksom fundamentalismen och förtrycket av flickorna i hemmen – och sist men inte minst rasismen.

Kvinnor & fundamentalism är en tidskrift jag önskar många läsare. Mycket av det den skriver om är osynligt i svenska media. Tidskriften gör sin insats mot de mörka krafter som utgör ett hot, inte bara mot kvinnor utan mot alla demokratiska krafter. För 50 kr på postgiro 11 34 36-8 får man två nummer av tidskriften.

Anders Sjöbohm

AFGHANISTAN

FN-medlaren ger upp

Sotiros Mousouris, FN:s utsände medlare i striderna mellan president **Rabbani** i Kabul och premiärminister **Hekmatyars** Jalalabad-baserade styrkor, lämnade Afghanistan i januari. FN drar sig nu ur de politiska ansträngningarna att skapa fred i landet. Detta efter upprepade fruktlösa försök att förmå de stridande mujahedin-fraktionerna att upphöra med sitt blodiga krig.

BANGLADESH

Myteri slogs ner

Ett fyradagars myteri av tusentals polismän inom den särskilda poliskåren Ansar i början av december slogs brutalt ner av armé och reguljära polisstyrkor. De revolterande polismännen krävde bättre betalning. Nu riskerar ledarna 20-åriga fängelsestraff.

Parlamentarisk kris

Parlamentsledamöterna från de tre största oppositionspartierna (Awami League, Jatiya Party och Jamaat-e-Islam) begärde den 28 december avsked ur parlamentet efter att de förhandlingar man fört med regeringen under flera månader brutit samman. Oppositionen kräver att regeringen ska avgå omedelbart och att man tillsätter en oberoende övergångsregering. Övergångsregeringen ska sitta fram till allmänna valen 1996.

Regeringspartiet BNP (Bangladesh National Party) kommenterade att den sista

ansträngningen att hindra massavgången misslyckats eftersom oppositionen vägrat skriva på en överenskommelse man gett sitt muntliga godkännande.

Enligt det förslaget skulle regeringschefen avgå 30 dagar före själva valet och ta sin regering med sig. Detta under förutsättning att inte oppositionens ledamöter avgår och att de inställer alla generalstrejker och barrikadbygganden. Detta anser dock oppositionen vara en kränkning av deras grundläggande politiska och demokratiska rättigheter. Oppositionen fortsätter nu sina maningar till generalstrejk.

INDIEN

Sprickor i damm hejdar Narmadaprojektet

De våldsamma monsunregnen över Gujarat i september orsakade stora skador på bygget av Sardar Sarovar-dammen i Narmadafloeden. 100.000 kubikmeter sten och betong spolades bort och en djup krater uppstod i vallen. Skadorna är så allvarliga att arbetet på det kontroversiella dammprojektet stoppats i avvaktan på att en utvärdering gjorts.

VHP fortfarande förbjudet verka öppet

Med motivering att organisationen utgör ett hot mot den samhälleliga harmonin förlängde regeringen förbudet mot Vishwa Hindu Parishad (Världshinduiska rådet), en hindufundamentalistisk rörelse med anknytning till oppositionspartiet Bharatiya Janata Party, BJP. VHP olagligförklarades för två år sedan sedan många av dess medlemmar deltog i förstörelsen av Babarmoskén i Ayodhya 6 december 1992.

130 människor trampades ihjäl

Ett protestmöte i staden Nagpur, Maharashtra, där ca 50.000 medlemmar av Gowari-Gond-stammen slutade i tragedi. Detta sedan polisen hindrat massorna från att föra fram sina krav på att stammen ska inkluderas i listan över lågkaster och stamfolk med företräde till statliga anställningar och platser vid universiteten. Delstatsregeringen höll vid tillfället en session i Nagpur.

PAKISTAN

Våldet försätter Karachi i panik

Sedan den pakistanska armén i november drog sig tillbaka från Karachi och överlämnade ansvaret för lag och ordning till den vanliga polisen har våldet exploderat i staden, Pakistans industriella och kommersiella huvudstad. Bara i december mördades nästan 170 människor, och laglösheten är närapå total. I staden pågår flera samtidiga inbördeskrig: Mellan det dominerande partiet Muhajir Quami Movement och en utbrytarfraktion MQM-Haqiqi, mellan

sunni- och shiafundamentalistiska grupper, komplicerat ytterligare av närvaron av mäktiga heroinligor, gangstergång samt afghaner och arabiska legoknektar.

Oron som nu även nått stadens finare delar – en välkänd TV-skådespelare mördades i Clifton i december, liksom förrre utrikesministern **Agha Shahis** 65-åriga syster – sätter premiärminister **Benazir Bhutto** och president **Leghari** under stark press. Man fruktar att armén inte länge till kommer att acceptera en civil regering i Islamabad som uppenbart saknar förmåga att komma till rätta med upplösningen i Karachi.

Regeringen anser att Indien har ett finger med i spelet. Den 26 december beordrades därför Indien att omgående stänga sitt konsulat i Karachi – kallat "ett sabotage-centrum".

Razzior mot knarkfabriker

Ett massivt polis- och arméuppbud slog i slutet av januari till mot 26 fabriker och lagerutrymmen för heroin och haschisch i Nordvästgränsprovinsen. Sammanlagt 480 kilo heroin och 165 ton hasch beslagtogs, och 19 personer greps. Operationen var det senaste beviset för den pakistanska regeringens beslutsamhet att slå ner på den växande narkotikahandeln.

SRI LANKA

Säker presidentseger

Chandrika Kumaranatunge, segrare i parlamentsvalen i augusti ökade på sin ledning i presidentvalet den 9 november med 13 procent till 62 procent och två miljoner fler röster än oppositionen. Och det var minoriteterna som gav henne skjutsen framåt. I öster nådde hon 76 procent och i de delar av norr som hade möjlighet att rösta fick hon mellan 85 och 96 procent.

Chandrika utsåg sin mor, **Sirimavo Bandaranaike**, 78, till premiärminister. Det anses att skälet är att hon lätt ska kunna återfå den posten när hon uppfyllt sitt vallöfte att avskaffa presidentmakten.

Budgetkrav

Världsbanken har krävt att Sri Lanka sänker sitt budgetunderskott som f n är 10 procent av BNP. I maj ska världsbanken avhandla stödet till Sri Lanka.

Påvebesök

Påven väntas till Sri Lanka den 20-21 januari bl a för att hedra **Fader Vaz** som predikade i Sri Lanka i 25 år från 1687 och framåt.

Fler turister

Antalet turister till Sri Lanka väntas ha nått 400.000-nivån 1994. Därmed har man nått upp till rekordåret 1982 då 407.000 turister kom. Kriget i norr och JVP-revolten fick turismen att minska dramatiskt fram till början av 90-talet.

GLOBAL SOLIDARITET

genom

- Studier
- Fältstudier
- Informationsarbete
- Förberedelse för biståndsarbete

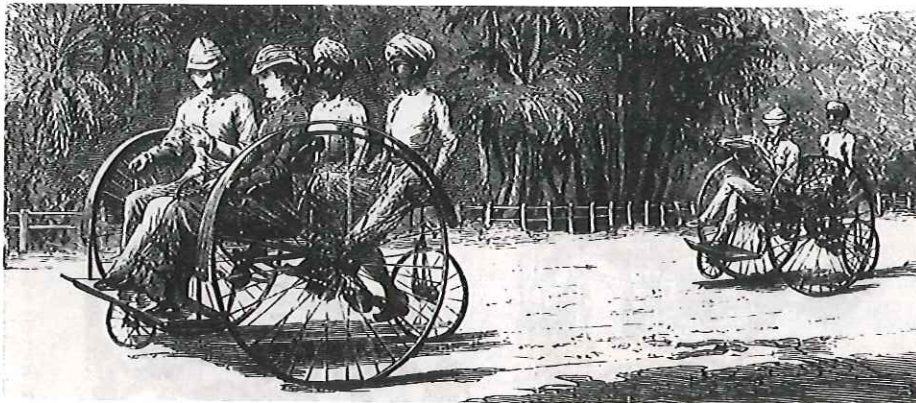
på

Valla folkhögskolas U-linje

läsåret 1995-96

Ettårig grundutbildning
En termins påbyggnadskurs
Fältstudier i u-land

Ansökan senast 1 maj till:
U-linjen, Valla folkhögskola,
583 30 Linköping
Tel: 013-146860,
Fax: 013-138424

Tidiga indiska rikshor, "coolie-cyklar" kallade. Kopparstick från 1890. Från Gallaghers "The rickshaws of Bangladesh".

Gallaghers riksha-klassiker till försäljning

Du kan nu köpa **Rob Gallaghers** storverk *The Rickshaws of Bangladesh* genom SYDASIEN. Boken som anmäldes i nr 1/94 är på nästan 700 sidor. Den innehåller en bred genomgång av cykeltaxins historiska och tekniska utveckling i Asien, och därutöver en initierad beskrivning av de 750.000 rikshornas roll i Bangladesh.

Verksamheten sysselsätter över en miljon människor i Bangladesh.

Beställ boken genom att sätta in 200 kronor på postgiro 79 54 96-9 SYDASIEN, märk talongen "Gallagher".

Ödesdiger felskrivning

Ett enda felaktigt insmuget ord kan helt rubba innebörden av en dikt. Så blev fallet i Anders Sjöbohms artikel om den lankesiske poeten Basil Fernando i SYDASIEN 4/94. I dikten "Just society", på sid 12, mittersta spalten, står det:

*Ni mördade mig mitt på dagen
och beskyllde mig för blodtörst*

Det ska vara:

*Ni mördade mitt på dagen
och beskyllde mig för blodtörst*

Dikten berör massakrerna på tamiler i Sri Lanka i juli 1983, övergrepp som Fernando kraftfullt tog avstånd från.

Peter Schalk utvisades från Indien

Han kom för att vid årsskiftet delta i en konferens om tamilsk litteratur i staden Thanjavur i södra Indien, men vägrades tillträde – och utvisades.

Peter Schalk, professor i religionshistoria vid Uppsala universitet och välkänd för SYDASIENs läsare, anlände till konferensen tillsammans med tre forskare från universitetet i Jaffna vilket Uppsala universitet har ett utbytesprogram med. Men Jaffnauniversitetet ligger i den LTTE-gerillakontrollerade delen av Sri Lanka och de som har samröre med universitetet – som Peter Schalk – anses vara potentiella anhängare av tamiltigrarna.

Peter Schalk förnekar att han någonsin skulle ha uttryckt sympati för LTTE.

Zac visar vägen till sitt Indien

SYDASIENs Zac O'Yeah, välkänd för sina personliga och medryckande reportage från Indien, kommer i mars ut med boken *Indien – Personlig vägvisare till land och kultur*, på Anamma förlag. Boken är resultatet av en två år lång vistelse i Indien. Våra prenumeranter kommer att erbjudas ett specialpris på boken, mer därom i nästa nummer.

Artikelindex i File Maker

Vi säljer på diskett ett uppdaterat index över Sydasiensbulletinens och SYDASIENs samtliga artiklar från 1977 t o m nr 1/95. Indexet är gjort på Macintosh, File Maker Pro 2.0. Förutom sökning på författare och artikelnamn kan korsökning göras på ett 20-tal ämnes- och landkategorier. Sätt in 75 kronor på postgiro 79 54 96-9, märk talongen "index".

THE INTERNATIONAL SMILE OF THE GULF

FLYGA MED GULF AIR TILL:

**DHAKA, KARACHI, DELHI, MADRAS
BOMBAY, COLOMBO, BANGKOK, SINGAPORE
SYDNEY/MELBOURNE, HONGKONG, MANILA
GULF-STATEN OCH AFRIKA.**

metropolresor

Luntmakargatan 42
111 37 STOCKHOLM

Tel: 08-10 45 58

Fax: 08-723 06 66

GULFAIR طيران الخليج

FLYING WITH STYLE.

Avsändare:
SYDASIEN
Box 1142
221 05 LUND

POSTTIDNING
BEGRÄNSAD EFTERSÄNDNING
 Vid definitiv eftersändning återsänds
 försändelsen med nya adressen
 noterad på baksidan

Här kunde ditt namn stått förtryckt om
 du betalat årsavgift. Ett år (=4 nummer)
 kostar 140 kr i Sverige (Institutioner
 175 kr). Övriga Norden 175 kr, övriga
 världen 200 kr.
 Postgiro 79 54 96-9 SYDASIEN

Utgivningspostkontor
 LULEÅ 1

**Today, the world raises
 a toast to an Indian victory.**

International panel
 of connoisseurs vote Kingfisher
 the World's Best Light Lager.

Stockholm, October 11, 1994

The famous Indian lager,
 Kingfisher, was today
 unanimously crowned

'The Best Light Lager' by a
 distinguished jury at the Stockholm
 Beer Festival.

The final choice is reported to have been
 made after tasting and evaluating 240
 different brands from across the world.

The jury comprised of an international panel
 of lager tasters and connoisseurs.

According to the reports, it is the first time an
 Indian lager has won such an honourable title.

It is indeed a proud moment for India, for
 Kingfisher and for millions of Indians who
 swear by it.

*Indiskt öl vann på festival
 Det indiska ölet Kingfisher utsågs av en enig
 jury till bästa ljusa Lageret vid Stockholms
 Beer Festival i Norda.
 För Festival i Norda
 Av 240 olika sorter hade festival juryen
 röstat fram ett favorit i var olika klasser. En
 jury bestående av
 ölkon experter, samlats och utvalde
 korade under de ställiga veckorna från
 över 200 olika sorter från
 Malt Lager, Köttlager, Schwarzbier från
 England, Ale, Spontane från England, Porter
 Stout, Kött Lager, Original Porter, och så
 vidare.
 Gästgästerna från alla världens länder
 Årets bästa öl var också korad till
 festivalen. Till det gick till Årsmässa
 Sverigeskonserter i Göteborg. Stock.*

KINGFISHER

The King of Good Times

Skål för en stor
 indisk seger!
 En internationell
 panel har utsett det
 indiska ölet KING-
 FISHER till världens
 godaste ljusa öl.
 Den ärade juryn
 hade samlats under
 Stockholm Beer
 Festival där man
 provsmakade 240 öl-
 sorter från hela vär-
 lden. Vi är stolta att
 kunna visa våra kon-
 sumenter artikeln ur
 den Stockholms-
 baserade dagstid-
 ningen "Svenska
 Dagbladet".
 KINGFISHER - Alla
 goda stunders
 segrare!

HTA 8712 95